

Адыгэ макъ

№ 89 (19603)

2010-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ
ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 12

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

Мы мазэм и 13-м щегъэжъагъэу и 23-м нэс фэгъэкІотэн зилэ кІэтхэгъу уахътэр кІоцт. А мэфишІым кыкІоцІ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» сомэ 359-рэ чаныч 35-кІэ шукІэтхэн шұлгэкІыцт, 2010-рэ илъэсым иятІонэрэ илъэсныкьо кышъуІу-кІэнэу шуфаемэ.

ШъукІатх
лъэпкъ гъэзетым!

МэкъэгъэІу

ЖъоныгъуакІэм и 13-м кыщегъэжъагъэу и 23-м нэс кълэу Мыекъуапэ дэт Почтэ шъхъаІэу урамэу Краснооктябрьскэм тетым, номерэу 20-м, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» цыкІатхэрэмэ шІухъафтынхэр къащаратыцтых.

ШІушІэ Іофтхъабз

Гъэзетэу «Адыгэ макъэр» кызытхыкІырэр зэкІэ шІушІэ Іофтхъабзэм хэлажъэ, сыда нІомэ кІэтхакІэу гъэзетым лъа-тырэм цыщ Іахъэу зы сомэ кІэлэцІыкІухэм я Фондэу АР-м итым редакцием фитІуныццт. Гъэзетыр кышъутхыкІымэ, шъоркІи фэдэ, сабыйхэми шъуинсанэ аІу-кІэцт. Шъухэлажъ, ныб-джэгъухэр, шІушІэ Іофтхъабзэм!



МЭФЭКІ ЗЭХАХЪЭХЭР

Тарихъыр зыгъэлъапІэрэм шІэжъ иІэщт

Хэгъэгу ззошхом ТекІоныгъэр кызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ зэхахъэхэр Мыекъуапэ зэрэщыкІуагъэхэр тарихъым инэкІубгъохэм ахэхагъэх. Фашист техакІохэм язэуагъэхэм, фронтым ыкІыб щылэхэу лэжъагъэхэм, ТекІоныгъэм и Мафэ къэзыгъэблэгъагъэхэм, мамыр цылакІэу тилэр къэзыухъумагъэхэм лыхъужъныгъэу зэрахъагъэр зэрэдгъэлъапІэрэр мафэкІ зэхахъэмэ къахэщыгъ.

Адыгеим и Президентэу ТхьакІушынэ Аслъан Мыекъуапэ ипчэгу кышщызэ-Іуахыгъэ сценэшхом кыгъэхьы, ТекІоныгъэм ия 65-рэ илъэс игъэкІотыгъэу зэргъэмэфэкІырэр, Адыгеим щыщхэр Хэгъэгу ззошхом зэрэхэлэжъагъэхэр, патриотическэ пІуныгъэр зэрагъэлэшырэр кыІотагъэх. А уахътэм тефэу Москва щыкІорэ парадыр телевизорымкІэ къалэм ипчэгу кышщагъэлэагъоштыгъ. Ти Президентэу ТхьакІушынэ Аслъан ар кыдылбьыти, ТекІоныгъэм и Мафэ дунэ мэхъанэ иІэу зэрэхагъэунэфыкІырэм осэ ин ритыгъ.

(ИкІгъух я 2-рэ н. ит).

Тарихъыр зыгъэлъаплэрэм шлэжъ илэшт

(Апэрэ нэклубгъом кышежъ).

Дзэкллол пщэрыхъаплэр

Шэнышлэ зэрэжыгуэ, Теклоныгъэм и Мафэ дзэкллолхэм япщэрыхъаплэ. Мыекъуапэ кышызлэуахи, заом хэлэжыагъэхэр, фронтым ыкълэ шылэжыагъэхэр, нэмыкълэри шагъэшхагъэх. Фронтовой грамм 100-ми ыплкэ аламышу фаер рагъэшшагъ.

Адыгеим и Президентэу Тхыаклушынэ Аслъан тирайонхэм къарыкълэгуэху мэфэкланэр кызылэуахыгъэхэм, ветеранхэм алукагъ, афэгушлуагъ, шлоу шылэр къадэжъу-нэу афэлъэуагъ.

Апэрэ ранг зилэ капитанэу Петр Асеевыр, офицерэу Клэ-

дэклой Шамсудинэ отставкам шылэх. Заом лыхъужыныгъэ шыезыхыгъэ дзэкллолхэм алу-клэху, кэбар гъэшлэгъонхэр къафалуатэу зэп кызырэхъыгъэр. Куылыкъур ыхызы Жьогъо Плэжыым иорден П. Асеевым кызырэфэгъэшшошагъэм кыеушыкхаты ипшэр-рылхэр дэгъоу зэригъэцэклэ-щтыгъэхэр.

Заом илэхъан къалоштыгъэ орэдхэр, лыхъужыныгъэм фэгъэхыгъэхэр «Дзэкллолхэм япщэрыхъаплэхэм» ашызэх-хыгъэх. Пщынэмклэ мэкъэм дахэхэр кызыгуаохэрэм мэфэклэ кыагъэбагъ.



Орэдымрэ къашъомрэ зэгъусэх



Жьоныгуаклэм и 8 — 9-м Мыекъуапэ ипчэгу шыклогъэ концертхэм Адыгеим иартист цлэрыохэр, зэлъашлэр ансамблэхэр ахэлэжыагъэх. Кошхэблэ, Шэуджэн, Мыекъопэ, Теу-цожь, Тэхъутэмыкбэ, Джэ-джэ районхэм, Адыгэкалэрэ Мыекъуапэрэ яансамблэхэмрэ

яорэдылохэмрэ, нэмыкълэхми уяплынкълэ, уядлункълэ гум рыхыштыгъэх. Советскэ Союзым и Лыхъужыу Андырхъое Хъусенэ фэгъэхыгъэ орэдыр Шэуджэн районым шыцхэм кызыралорэм уедэлэуэ, тарихым гуклэ ухищэщтыгъ.

Быштэкъо Адамэ, Хъазыкыу Мосэ, Зеклогъу Рус-лъан, Унэрыкыу Аскэрбий, Нэхэе Фатимэ, Устэкъо Нухъэ, Бэшкэкъо Шамилэ, Блэгъожь Юныс, нэмыкълэхми яорэд-хэмклэ, япщынэ макъэхэмклэ мэфэклэ лъагъэкуатэ.

Клэлэцлэу ансамблэхэр анахъ гъэшлэгъонхэм ашы-щых. «Шпаргалкэр» кэшъо, орэд кълэ, дзэкллол шыуаш-хэр пшъашгъэм ашыгъэу заом иилэхсэр къалуатэ. Дунэе фести-вальхэм шытхуцлэхэр къа-шызыхыгъэу «Мыекъуапэ инэфылэхэр», «Казачатэр» «Радугэр» залэрэ мэфэкл пчэ-гум кыхыагъэх. Лъэпкъ шэн-хабзэхэр искусствэм ыбзэклэ къалотэн зэралэхырэр хъаклэу



тикълэлэ къэклауагъэхэм агъэ-шлагъоштыгъ.

Мэфэкл пчыхъэзэхэхэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо орэдыло, кэшъокло ансамблэу «Исламыер», худо-

жественнэ пашэр композито-рэу Нэхэе Аслъан, игъэкло-тыгъэу хэлэжыагъ. Хъокло Су-саннэ, Шэо Риммэ, Къумы-кыу Шамсудинэ, Мэчлэкъо Даринэ, нэмыкълэхми лъэпкъ

орэдхэр къалуагъэх. Симфони-ческэ оркестрэм, ансамблэу «Отраднэм», купэу «Ошъуте-нэм» иорэдылоху Клэрэцэ Эдуард, Шатлэкъо Маринэ, Жыакъщэкълэ Маринэ, нэ-мыкълэри концертм хэлэжыа-гъэх. АР-м инароднэ артист-кэу Нэхэе Тэмарэ, АР-м иза-служеннэ артисткэху Кушъэ-кыо Симэ, Нэгъой Маринэ, нэмыкълэхми бэрэ Игу афы-теуагъэх.

АР-м культурэмклэ иминист-рэу Чэмышшо Гъазый, ащ илофшлэгъуху Нафиса Васи-льевам, Шэуапцлэкъо Аминэт, фэшъафэхми зэхэщэн Иофы-гъохэр мэфэкл мафэхэм дэгъоу зэрагъэцэклагъэхэр кыхэтэ-гъыш.

Мэфэкл зэхэхэр фейер-веркышхоклэ аухыгъ. Концерт-хэм яплыгъэхэм зэхэщакломэ «тхыашъуегъэпсэу» гъэзетым-клэ араложы ашлоигъоу пчъа-гъэрэ кытэлъэлухэш, тигуа-пэу тэгъэцэклэ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтхэр зэхэхэм кы-цытырахыгъэх.

Яшлуагъэ арагъэкълэ

Хэгъэгу зэошхом Теклоны-гъэр кызышыдагыгъэр илэс 65-рэ зышыхушт мафэм ипэ-гъоклэу ветеранхэм дэхабэ афалуагъ, яамал кызырэхъуи яшлуагъэ арагъэкълэ.

Ипсауныгъэ изытет кыхэ-клэу мэфэкл Иофтыабзэхэм ахэ-лэжъэн амал зимылу сымэджэ-щым члэлыгъэхэри ашыгъу-пшагъэхэп. Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкълэ социаль-нэ хэхъоныгъэмклэ и Мини-стерствэ илофышлэхэр алы-кылауагъэх, афэгушлуагъэх респу-бликэ клиническэ ыкълэ кэлэ сымэджэщхэм а мафэм еху-лэу ачлэлыгъэ ветеран 32-мэ. Къэгъэгъэ Ирамхэмрэ ахышэ шлухъафтыныр зыдэлъ конвер-тымрэ зэратыгъэ ветеранхэр лъэшэу гушлуагъэх, зынэпсыхэр зыфэмылэжагъэхэри ахэтыгъэх.

Цыфхэр социальнэу кыу-хъумэгъэнхэмклэ органхэм яло-

фышлэхэр республикэм икълэ-хэм ыкълэ ирайонхэм ашыпсэу-рэ ветеранхэм Ипылэгъу афэ-хъугъэх. Министерствэм ыкълэ ащ епхыгъэ учреждениехэм ашылажыагъэхэм къаугоигъэ мылкъумклэ ветеран 20-мэ яунэхэр, яшагъухэр афагъэцэклэ-жыгъэх. Нэбгырэ пэпчэ зы-гъэгумэкълэу Иофыгъоухэм язэ-шлохынклэ Ипылэгъу арагъэгъо-тыгъ. Ветеранхэр лъэшэу гу-шлуагъэх.

Тэри рэзэныгъэ хэтхыгъ илэс пчъагъэхэм апсэ емылэжыагъэу тищылэныгъэ, тишъафиты-ныгъэ кызылхъумагъэхэм, тлэ-кы дэд нэмылэми, тишлуагъэ ядгъэкълэ, агу кытлэтын зэрэт-лэкълэуагъ.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымклэ ыкълэ социальнэ хэхъоныгъэмклэ и Министерствэ ипресс-кыулыкъу.

Ермэлыкъ шылагъ

Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэхэмклэ ыкълэ сатыумклэ и Министерствэ клэщакло фэхъуи, Теклоныгъэм и Мафэ ия 65-рэ илэс фэгъэхыгъэ республикэ ермэлыкъ жьоныгуаклэм и 8-м Мыекъуапэ иурамху Краснооктябрьскэмрэ Советскэмрэ ашыкылауагъ.

Ермэлыкыым гъомылапхэхэр ыкълэ нэмыкълэ кыдзэыгъэкълэ предприятие 200 фэдиз хэлэжыагъ. Анахъу цыфхэм ащэфыгъэр былымлыр, дагъэр, пчэжыер, хэтэрыкълэр арых. Щаклохэм мэфэкл уасэу агъэуцугъэр бэдзэр уасэхэм анахы нахъ мэклагъ. Ащ ишлуагъэкълэ щэфаклохэм продукцие зэмылэужы-гъохэр кызылэклагъэханху амалхэр ялагъэх.

Мэфэкл ермэлыкыым ветеранхэм ыкълэ цыф кы-зырыкълэхэм ямызакъоу, АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, республикэм Иоф шызышлэрэ кыулыкъухэм ыкълэ ведомствэхэм япа-шхэр, Мыекъопэ кълэ администрацием иллыкълэхэр хэлэжыагъэх.

Иофтыабзэр зэхэшагъэ зэрэжыгуэм цыфхэр егъэ-разэхэм ахэр клэупчлагъэх, предпринимательхэм уасэу агъэуцугъэхэм алыплэагъэх. Пащэхэм цыф кызырыкълэхэм ермэлыкыыр зэрэреклогыгъэм осэ-шхо фашыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Егъэшлэрэу тыгу илэыштых

Хэгъэгу зэошхом фашист техаклохэр шызэхакъутэхми, советскэ народымрэ ащ и Улэшыгъэ Клэуахэмрэ Текло-ныгъэр кызыдагыгъэр илэс 65-рэ зэрэжыгуэр Адыгэ Республикэм зэри-фэшъуашэу шыагъэунэфыкыгъ.

Жьоныгуаклэм и 8-м, пчэдыжыым, Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхыаклушынэ Аслъан, АР-м иминист-рэхэм я Кабинет хэтхэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, Хэгъэгу зэошхом иветеранхэр, ныб-жыкълэхэр зэгъусэху лыхъужыхэм яшлэжъ саугъэтэу Мыекъуапэ дэтым еклолауагъэх.

Непэ тикъэралыгъо шъафитэу шылэным, ыплкэ лыкълотэным зыпсэ фэзыгъэтлыгъыгъэ лыхъужыхэм шъа-шэ афашыгъ. Егъэшлэрэ шлэжыагъ ахэр тыгу зэрилыштыгъэр хагъэунэфыкыгъэ, саугъэтым кыагъагъэхэр клэралыа-гъэх, заом кыхымыкълэжыгъэхэм зы такыкърэ афэшыгъуагъэх.

(Тикорр.).

Лыхъужьым ишлэжь агъэлъаплэ

Советскэ Союзым и Лыхъужьэу, къуаджэу Очэпщые кышыхъугъэ Нэхэ Даутэ ишлэжь къоджэ-дэсхэм агъэлъаплэ, илээс къэс Теклоныгъэм и Мафэ ехьулэу ащ фэгъэхьыгъэ мэфэкI лофтхьабзэхэр зэхащэх.

Жьоныгъуаклэм и 8-м футболымкIэ зэнэкьокьухэу Лыхъужьым ыцIкIэ зэхащэгъэхэм Теуцожь районным ит къуаджэхэу Очэпщые, Аскъэлае, Пэнэжыкьуае, Пчыхалыкьуае, Гьобэкьуае, Нэшукьуае, къалэу Мыекьуапэ акомандэхэр ахэлэжыгъэх.

Зэнэкьокьухэр рамыгажыгъэхэ, къэзэрэуэгъоигъэхэр Нэхэ Даутэ исаугъэтэу къуаджэм шагъуцугъэм екIоллагъэх, лыхъужьым ишлэжь агъэлъаплэ ащ къэгъагъэхэр кIэралъхьагъэх. Даутэ ишхьэгъусэу Мариерэ ащ икIалэу Юрэрэ мэфэ-

кIымкIэ афэгъушIуагъэх, гушыIэ дэхабэ къафалуагъ. Теуцожь районным иадминистрации ыцIкIэ сомэ мин 20 шIухьафтынэу афашIыгъ.

Футбол турнирэу нэужым рагъэ-жыагъэр гъэшIэгъонэу рекIокIыгъ. Къэлогъэн фэе 1999-рз илээсым кышхегъэжыагъэу ар Очэпщые зэрэщызэхашэрэр. Ащ ягуапэу республикэм икIалэхэм ыкIи ирайонхэм къарыкIырэ командэ зэфэ-шхьафхэр хэлажыгъ.

Зэфэхьысыжыгъэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, апэрэ чIыплэр, кубокыр ыкIи сомэ мини 5 хьурэ шIухьафтынэр кыдыхыгъ Очэпщые щышхэу Мыекьуапэ щыпсэххэрэм зэхашэгъэ командэм, ятIонэрэ чIыплэр, щытхэу тхылхэр ыкIи сомэ мини 3 хьурэ шIухьафтынэр фагъэ-шъошагъ Пчыхалыкьуае икомандэу «Слава» зыфиIорэм, ящэнэрэ чIыплэр, ахьщэ шIухьафтынэу сомэ мини 2 хьурэр яфэшгуашэу кыда-хыгъ Делэкьо лIакьом зэхышхэгъэ командэм хэт кIэлэ ныбжыкIэхэм.

ХамыгъэунэфыкIырэ чIыплэхэр зыфагъэшъо-шагъэхэм сомэ мин зырыз зэхашаIохэм аратыгъ. Джащ фэдэу зэнэкьокьухэр зезышхэгъэ судьяхэм сомэ минрэ ныкIорэ зырыз, вратарь, бомбардир ыкIи турнирым иешIэкIо анахь дэгъухэм хэушхьафыкIыгъэ шIухьафтынхэр афашIыгъэх.

Зэнэкьокьым изэхэ-щэнкIэ IэпыIэгъу къафхьугъэхэу, спонсорхэу Адыгеим илIыкIоу Краснодар краим щыIэ Ма-



мыекьо Кимэ, республикэ филармонием ипашэу Хьот Заур, Теуцожь районным испорткомитет, предпринимателэу ЦэшIэ Аслъан, къуаджэу Очэпщые икIэлэ пIугъэхэу Кушъу Олегрэ Борисрэ, Гьыш Юрэ, Пшыдатэкьо Азмэтрэ Адамрэ, Нэхэ Мурат, къоджэ псэупIэм иадминистрации зерафэразэр Даутэ икIалэу Юрэ кыыхыгъэхыгъ. Нэхэ лIакьом ыцIкIэ Лыхъужьым ишлэжь зыгъэлъаплэхэрэм, футбол зэнэкьокьым хэлэжыгъэ ныбжыкIэхэм «тхьашъуегъэпсэу» къарылуагъ.

2011-рз илээсым Теклоныгъэм и Мафэ ехьулэу командэхэр Очэпщые джыри кышыхьэрэуэгъоинхэу унашъо ашIыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан кытырихыгъэх.



ТЕКЛОНЫГЪЭМ И МАФЭ ФЭГЪЭХЪЫГЪАГЪ

«Ор-орэу пхъашэу узэупчIыжыщт»



Хэгъэгъу ззошхор зауыгъэр ыкIи ащ Теклоныгъэр кызышхыдагыгъэр илээс 65-рз хьугъэ. Ар охтэшхоми, илээсыбэ ащ тешIэжыгъэми, мы мэфэкIым хэлъ лыузыр ыкIи гушIуагъор зыкIи нахь макIэ хьухэрэл.

Сыдэушгъэу пшыгъупшэщтха тинепэрэ мафэ тынчыным, гупсэфыным, рэхъатыным, тищыIакIэ насыпышIоным апае зыпсэ емыблэжыгъэхэр; сыдэушгъэу пшыгъупшэщтха ззошхом хэкIодэгъэ цIыф миллион пчыагъэр, гъэрыпIэ чIыплэ кIын жьалым дэдэм заом ригъэу-цохи хьазабыр зышхэгъэ цIыфыбэр; сыдэушгъэу шхьащэ афэмышIышхэа зыбгъэгъу наградэхэм зэ-лъапкIэу Теклоныгъэр кыдзыыхы-хы къэзыгъэзэжыгъэхэр; сыда ямыфэшгуашэр партизан отрядхэм ахэтэгъэхэу пным лъэхъу лъэш ездызгъэхэм; тылым кьэнэгъагъэхэу, ззо мэшIошхом хэтхэм апае-кIи, ежъ ашхьэ паекIи Iоф пстэур зыгъэцIкIыныр зыпшъэ ифагъэхэр; сыдэушгъэу пшыгъупшэщтха лажыи хьакIи зымыIэ нэжъ-Iужьхэу, сабыйхэу, Iэтахьохэу, ныбжыкIабэу ащ хэкIодагъэхэр?! Насып тхьапша ззо мыгъом эзипчыгъэр, унэгъо баIуа зэтыриутыгъэр?

Лыпсыр псыхьоу щычъагъ а Хэгъэгъу ззошхом, ауми советскэ цIыфхэм псэр атызэ, напэр къабзэу, лъагъу алэтыгъ. Джары кьарары, джары цIыфыгъэр, джары лыгъэр!

Лыгъэшхоу ззошхом тицIыфхэм щызэрахьагъэр къытIкIэхьухьэрэ лIэужхэм зэлыгъэшIэгъэныр, агухэм алгыгъэлэсыгъэныр, титарихь блэкIыгъэ зэхэугуфыкIыгъэу афэлотэгъэныр непэ нахьыжъ пэпчэ ипшъэрылъ гъэнэфагъ.

Теклоныгъэшхом илэпIагъэ зы-нэсырэр агурыгъэIогъэн мурадыр зыфигъэуцужыгъагъ ЛъэпкI библиотекэм мэфэкI литературнэ-музыкальнэ пчыхьэзэхьагъэу щызэхашэгъагъэм.

Ар зыгъэхъазырыгъэр ыкIи зезы-шагъэр библиотекэм иеджэпIэ зал ипашэу Ирина Константиновар ары.

«Ор-орэу пхъашэу узэупчIыжыщт» зыфиIорэ литературнэ-музыкальнэ пчыхьэзэхьагъэр Теклоныгъэм ия 65-рз илээс ыкIи советскэ лъэхъаным иусакIоу, дзэкIоллэу, лъэпкI лыхъужьыгъэм иорэ-дыIоу А. Т. Твардовскэр кызы-хьугъэр илээси 100 зэрэхьурэм афэгъэхьыгъагъ.

Тхылъ кьэгъэлъэгъон баеу «Те-

клоныгъэшхом пае!» зыфиIорэр ззо илээсхэр кызышIотыкIырэ произ-вениехэмкIэ, Твардовскэм иусэ сборникхэмкIэ, ипозэмэхэмкIэ пкIэгъагъ. Хэтэ зымышIэрэр, зэхэзы-мыхыгъэр е емыджагъэр поэмэу «Василий Теркин». Ззошхом игупчэ итыгъэ урыс дзэкIолIым иобраз ушъагъэу ар щыт, урыс лъэпкI шэн пытэ псыхьагъэм ар ехылагъ, ззошхом советскэ цIыфхэм шашэ-чыгъэ кыныгъо пстэур кышыхь-гъэлъэгъуагъ.

Лофтхьабзэм хэлэжыагъэх АКЪУ-м истудентхэр, Мыекьопэ лицееу N 34-м иеджакIохэр.

Мамырыныгъэр тфэзыухьумэгъэ, Теклоныгъэр кытфидзыыхыгъэ ветеранхэм яззо гъогу хьылъэхэр зыфэдагъэхэр видеоклипхэу «Где он этот день», «Будем жить с тобой долго-долго», «До свидания, мальчики» зыфиIохэрэмкIэ къафыра-IотыкIыгъэх.

АКЪУ-м итеатрэ студие хэтхэм А. Твардовскэм и «Василий Теркин» тыхыгъэ литературнэ композициеу «Книга про бойца» зыфиIорэр къагъэхъазыри къашIыгъ.

НыбжыкIэхэр Симоновым иусэу «Жди меня», Дементьевым

иеу «Баллада о матери», нэмыкIхэм IупкIэу, агу етыгъэу къаджагъэх, ззо орэдхэр гитарэм къыдырагъалозэ пшъа шъи кIали къаIуагъэх.

Лицееу N 34-м итеатрэ студие (пашэр В. В. Серебрян-



ФэгъушIох!

Теуцожь район администрацием культу-рэмкIэ и ГъэIорышIапIэ ипашэу НАПЦИКЪО РУСЛЪАН ыныбжэ илээс 50 хьугъэ. Ащ фэшI культурэм и Унэу район гупчэм итым илофы-шIэхэр НапцIэкьо Руслъан фэгъушIох. Псауны-гъэ пытэ илэу, насыпышIоу, игухэлъышIухэр кьыдэхьухэу цыIэнэу фэлъаIох.

ЖЬОНЫГЪУАКIЭМ и 12-р — МЕДСЕСТРАХЭМ Я ДУНЭЕ МАФ

ЯшIэныгъэ еIэтых, ягукIэгъу егъэлъапIэх

Сыд фэдэрэ медицинэ учреждением пштагъэми, ащ илофшIэн зэрэзэхэ-гъэм нафэ къэшIы медсестрахэм мэхъанэу яIэр. Мыхэм ясэнаущыгъэ, ясэ-нэхьат хэшIыкIэу фыряIэм бэ елытыгъэр сымаджэр нахь шIэхэу ылъэ теуцожьынымкIэ. Врачхэм Iэзэн Iофтхьабзэу агъэнафэхэрэм шIуагъэу къахьышхыгъэр бэкIэ ахэм, медсестрахэм, япхыгъ.

Республикэм имедици-нэ учреждениехэм ащылэ-жэрэ медсестрахэм ухьа-зырыныгъэ дэгъу зэряIэр, цIыфхэр зэрафэразэхэр къэзыушыхьатыр тхыгъа-бэ редакцием кыIокIэ. Сымаджэу мыхэм къари-хьылIэхэрэм сыдигъуи апагъохы яшIэныгъи, ягу-кIэгъуи, язэхашIи, узым пэуцужыныхэмкIэ гъусэ-шIу хэти фэхьух. Сэнэхьа-тэу зэрылажэхэрэм мыл-кушхо кыкIэмыкIорэми, цIыфыгъэ шапхьэмкIэ ар зыфэбгъэдэщтыр кыых-хыгъуаи.

Тимедсестрахэм ящыт-ху Адыгеим изакъоп зы-щыIугъэр. Ахэм ясэнау-щыгъэ, ясэнахьат хэшIы-кIэу фыряIэр щызэлъа-

шIагъ Кьыблэ федеральнэ шьолъырми. Ащ ишыхьат «Лучший по профессии» зыцIэ зэнэкьокьоу медсестрахэм мы шьолъырым ащы-фызэхашэхэрэм хагъэуныфы-нэхьат хэшIыкIэу фыряIэм бэ елытыгъэр сымаджэр нахь шIэхэу ылъэ теуцожьынымкIэ. Врачхэм Iэзэн Iофтхьабзэу агъэнафэхэрэм шIуагъэу къахьышхыгъэр бэкIэ ахэм, медсестрахэм, япхыгъ.

Мары икIыгъэ илээсым ЮФМ-мкIэ ятIонэрэ чIыплэр а зэнэкьокьым кышыхьы-хыгъ Адыгэ республикэ кли-ническэ сымэджэщым кардиологиемкIэ иотделение имедсестра шхьаIэу Чыр-жыны Аидэ.

Медсестрахэм я Дунэе ма-фэ ехьулэу тафэгъушIо тирес-публикэ имедицине учреждением ащылэжэрэ IофышIэ хьупхьэхэм, ветеранхэу зи-шыIэныгъэ мы сэнэхьатым езытыгъэхэм. Псауныгъэ пы-тэ яIэнэу, ялофшIэн гуахьау хагъуатэу, ящытху арагъаIоу илээсыбэрэ псэунхэу тимед-сестрахэм тафэлъаIо.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

Сурэтым итыр: Адыгэ рес-публикэ клиническэ сымэ-джэщым кардиологиемкIэ иотделение имедсестра шхьаIэу Чыржыны Аид.

Тезыхыгъэр Iэшъынэ Ас-лъан.



ский) хэтхэм «А зори здесь тихие» зыфиIорэ спектак-лэм щыщ пычыгъо къа-шIыгъ. Видеоклипэу «От героев былых времен» зе-плыхьэхэм ыуж, зэкIэ мэфэкIым хэлэжыагъэхэм зэ-хэтхэу Теклоныгъэм иорэд кызыдэIуагъ.

Илээс пчыагъэ зыкьуды-игъэ ззошхом игъогу кIы-хьэ кIынэу советскэ цIыф-хэм кызызпачыгъэр зыфэ-дагъэр мы такыкьхэм, сы-

хьатхэм нэгум кыкIагъэу-цожыгъэу, Мамырыныгъэр, шьIэкIэшIур зэрэтын лъапIэ-хэр зэхашIэу, а зэкIэ тфэзы-ухьумэгъэ ветеранхэм гукIэ ныбжыкIэхэм шхьащэ афа-шIышхыгъ.

Ор-орэу пхъашэу сыдигъуи узэупчIыжыгъэу щытын зэрфа-ем имэхъанэ зэхашIыкIыгъэу, хэти гухэлъ гъэнэфагъэхэр зыфишIыжышхыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр авторым иех.

Хэгъгу зеошхор кызе-жым илэси б-м ситыгъэ къодый нахь мышлэми, дэгъу дэдэу къэсэшэжы тичылэу Блащэпсынэ нэмыщхэр кызырэдэхьэгъагъэхэр.

А лэжьаным орзашхьэ зытелъ эклагъэх чылэм унэу дэтыгъэхэр. Тиурамхэр бгъузэху, ыбгъуитлукл акэцэ чыгхэр алутигъэх. Тэ тицагуи акэцэ чыгышхохэмкIэ къэуцухагъэу шытыгъ. Дзэм къулыкъу шызыхьынэу кызытефэхэрэр экIэ дэкIыгъагъэх якъэралыгъо, яхэку, ячылэ, яунагъохэр къаухъумэнхэр. Чылэм кыдэнэгъагъэхэр бзылфыгъэхэр, сабийхэр, лыжь-ныождхэр арыгъэх.

Заор тикъуаджэ ышхьашы-

жьонхэ фаер. «Хьалэчы Тхьэм уешI, нэмыщыжыр, а шхьитIумкIэ дзэ псау бгъэшхэн умылъэкIыштмэ» ылуи, сянэ хатэм дахьи етIани натрыфышхьэ заулэ кыкIичыгъ. Жьогъахэба зыщилощтым дэжэ а лы дэдэр натрыфышхьэхэм кьалыкIуагъ. Сянэ зэрэщынэрэм нахь хэмылгъэу экIэ шыуаным натрыфэу илгыгъэр ритынэу фежагъ, ау ежым кыхьыгъэ натрыф шхьитIум нахь ыштэн ыдагъэп. Ащ дэжым сипшгъэшгъэу цыкIу заулэ тицагу кыдэхьагъэхэти, тьянэ натрыф жьуагъэр кыт-фигощи тшыхьэхэзэ нэмыщхэм тьяплынэу тыдэкIыгъ. А лыр столым кIэрытIысхьи, натрыфышхьитIур чанымкIэ зэ-

кыхьэгъагъ. Сянэ гушэ кIэзззэу тхьужождьыгъэ банкэ ныкьор ахэм афищэгъ. Ау ежыхэм адрэ банкэ псаур ашти, мыдрэ афищэгъэр джэхашгъом тырадзи акъутагъ. Тигъунэгъухэм адэжэ зехьэхэм кIэнкIи, щи ялагъэпти, ячэтхэр къаубытыхи, ашхьэхэр палонтIыкIыхи дзыокIэ ахьыгъэх.

Румынхэр нахь макIэ къэхьугъэху, ау джыри ащыщхэр загъорэ плэгъуху сипшгъэшгъэу цыкIу Сарэ сигъусэу урамым тытэхьагъ. IэшгъуашэхэмкIэ зэтэгъэпсыхьагъэху румын нэбгырэ заулэ къаклоу тлэгъуху. Сарэ ятэу заом шыIэр аукIыгъэ фэдэу къэбар къэлугъагъэти, ащ пае нэмыщхэм ыцэ афилыштыгъэ.

къоцлагъэр Къушхьэ фэдэу къэсэшэжы. А лым ишлогъэшхо чылэдэхэм къахьыгъ. А Хьаджэр зыфэдагъэр непэ кызнэсым кызыгурыIорэп, заом мыкIу кызырэдэнэгъагъэри сIлэрэп.

Нэмыщхэр тичылэ зыдэкIыжхэм нахь рэхьат хьужыгъагъэ. Ау дзэкIолI хьадэхэр тыдэкIи шыплэгъуштыгъэх. Нахьыбэу Iошхьэ лъапсэм дэжэ ахэр зыдэщылыгъэхэр. Тичылэ ефэнд горэ дэсыгъ лыжьыклае хьугъэу, Дударыкъу ыцлагъэр. Арырэ сятэрэ зэгъусэху кызыгурыр алыгъэу дзэкIолI хьадэхэр агъэ-тIылыжьыгъэх. Документэу къахьыгъэхэр къоджэ Советым ратыжьыгъэх.

тхьакIумкIыхьэхэр зэрарысхэр. Ящыкыпчэр кызылауахы, тхьакIумкIыхьэхэр кызырагъэкIыхэм уцым хэлъдагъэх. Ахэр згъэхунху сэ унашгъо кысфашыгъ. Ащыгъум сыгу кIодыгъэ, «сыдэушгъэу мыхэр къэсыгутоижьышгъах» сIуи. Ау пчыхьэ зэхьум ежэ-ежырэу ахэр ящыкIэ арытIысхьэ-жыгъэх. Машинэу тызыщэгъагъэр къахьыгъ, ящыкхэр кыдгъэуцожьхы, а унэ дэдэм тыкъащэжыгъ. ТэкIу сагъаши, а ящыкхэр зычIэт къахьырым сырагъэгъолхьагъ. Ар сэркIэ джэнэтыгъ. Ащ фэдэу мэээ залэрэ салыгъыгъ.

Мафэ горэм ошх къешхьыти, къахьырым сыкычIэнагъэу сычIэсыгъ. Унэлутэу сызыфашыгъэ генералым сIлэн фаехэр кысилоштыгъэ. «О Кавказым ушыщ, былымхьукIэ ошIэш, джары уакызыклахьыгъэр», — кысиуагъ ащ. Джащ фэдэу мэкъу сагъэупкIэу, нэмыкI Iофхэри сагъа-шIэу хьуштыгъэ. А къахьырэу сызычIэсым сейфышхо чIэтыгъ, иIункIыбзэ гъучIыIунэм пылэгъагъ. Мафэ горэм кьэфэхыгъэу слэгъугъэти, къасшти столышхьэм теслхьагъ. Генералыр гъэжыгъу хэтэу къахьырым кычIэлъдагъ, IункIыбзэр зыпылбагъэм ечъэллагъ, ау ар столышхьэм телыгъ.

Ащ дэжым зыкысфигъази, урысыбзэ къабзэкIэ кысэупчыгъ: «Товарищ Желкашиев, где ключи?» ылуи. СыIаби естыжьыгъ. Сейфым тхылыпIэ горэхэр кыдипхьотхи, машинэм итIысхьы дэкIыжыгъ. Ащ ыуж а генералым сытеплэгъыгъэп. Ар тэ тисоветскэ агентыгъэн фае.

Генералыр зыдэкIыжыгъэм бэ темышлагъэу нэмыц заулэ щагум къыдахьы, унэри къахьырыи аулпэкIугъэх, ау зыпари аштагъэп. Сэ ськIэззэу къахьыр пчъэлупэм дэжэ сыштыгъ, абзэкIэ зыгорэхэр кысалоху рагъэжагъ, зыпари кызырэдэгурымыIорэр кызыашIэм, кысаохи сыраутигъ. Ащ дэжым лы мытIырышхо горэ гъучIычэу ылыгъымкIэ кысаоу ригъэжагъ, а генералым пае зыгорэ кысагъэлонэу ары зыпылбагъэхэр, ау сэ зи сIлэштыгъэп. Зыпари къэсымыIо зэхьум, зэлышытэу кысаозэ сызэхыгъагъ. Сыкызаонэхьэжым сакIыб зэрэгъуаутигъэм кыхьэкIэу сызэрэ-лызакIэр къэслэгъугъ. Мазэ фэдизрэ зыкысIэтын слэгъыгъэп. Нэмыц лыжь горэм хьэр ыгъэшхэнэу а шагум кыдахьэщтыгъэти, а хьалусым щыщ тIэкIу кыситыгъэ сигъэшхыштыгъэ. Джащ фэдэзэ слэако сыкытеуцожьыгъ. Бэ темышIэу тэ тидзэхэр къэсыхи, тикъэралыгъо тыкъащэжыгъ».

Мы зэпстэур сыгу кызыкIыжкIэ гупшысэгъуае сэхьу. Лажыи хьакыи зымыIэ цIыф бэдэдэ мы зэо мэшIуаеи хэ-кIодагъ. Къэралыгъом пэщэ тэрэз имыIэ зыхьукIэ цIыф тхьамыкIэхэр зыригъэкIодыхэрэр ащ нафэ къешIы. Джащ фэдэу нэмыц бэкIаехэри зэонэу фэмеху, фашистхэм егъэзыгъэ-кIэ агъэзэуагъэх.

БЭДРАКЪ Зур.

Кошхьабл.

СИГУКЪЭКЪЫЖЪХЭР

гу дэдэ шыкIуагъ. Нэмыщыдзэхэр псыхъоу Лабэ кытыралхьэгъэ лэамыджымкIэ кызыпырыкIхи, тикъуаджэ идэхьагъум дэжэ кышыуцугъагъэх. Тэ тидзэхэр Iуашхьэм тесху нэмыщхэм къахаощтыгъэх. Ащыгъум пшхьэ кыпщэикIын умылъэкIынэу чIыунэхэм тачIэсыгъ. Омакъэхэр ренэу къэлуптыгъэх. Тэ, сабийхэми, ренэу чIыунэхэм тачIэсыгъ, тьянэхэр ныбашьокIэ пшыхьэзэ тшыхьыгъэ кытфахьыным пае унэм кIощтыгъэх. Чэщ кэхъоу, омакъэхэр къэмылужыи зыхьукIэ тиунэхэм тьякIужьти, тычъештыгъэ.

Тикъуаджэ нэмыщхэр мэфыщ фэдизэ дэсыгъэх. Тихьаблэ сабий дэхэклэе тесыгъ, омакъэхэр зызепухэм, цыкIухэм зэряхьэу, джэгуным зеттыгъагъ. Тымыщынэу нэмыщхэм гъунэгъоу тьякIуалэти, ашIэхэрэм тшлогъэшIэгъонэу тьяплыштыгъэ.

Мафэ горэм нэмыщхэм гъогу гузэгъу дэдэм алырэгъушхо кышцаубгъуи, ащ стол цыкIурэ пхьэнтIэкIурэ кытырагъэуцагъэх. Мычыжэу шытыгъэ яавтомашинэшхо гъончэдж лэпэкIо цыкIу нахь шымыгъэу лы лъхьанчэ горэ кыкIыгъ. Ар столым кыпщэикIысхьагъ. Лым зызериупсышт Iэмэ-псымэхэр дзэкIолIхэм столым кыфытырагъэуцагъэх. Тэ алырэгъум тлэгъэ сэлэ закIэхэмкIэ тытэхьи, лыр къэтыхьурэгъэу зызериупсырэм теплгъэу шытыгъ. Зи кытымыIоу зиупси, одеклон мэ IэшIури зытыриутхи, машинэу кызырэкIыгъэм итIысхьэжыгъ. ЕтIанэ такыкъ заулэ тешлагъэу автомашинэм кызекIым къэтшIэжыгъэп. Ипало лъагъэу Iэтыгъэу, офицер шьошэ дэхэ дэдэ шыгъыгъ. Нэмыц дзэкIолIхэм ащ кыдачыхьэхэзэ, унашгъо горэхэр афишIыштыгъэ. Непэ кызнэсыгъэм а лыр сынэгъу кIэт.

Гъэмэфагъ, натрыф цIынэм игъо дэдагъ. Сянэ сыригъусэу щагум тыдэтэу а лы дэдэр кыдахьэу слэгъугъэ. Сянэ ыпсэ Iузыгъ нэмыщыр зыфаер кыгурымыIоу. Ащ натрыфышхьытIу ылыгъыгъ. Тьянэ ахэр кырити, IэутIэ-лэутиIэкIэ кыгуригъэлугъэ зэрэфигъэ-

пиупкIызэ, дзэкIолIхэм тIэкIу-тIэкIу афигощыгъ. Ар тшлогъэшIэгъонэу тадэхьащыштыгъэ, ау зыпари кытаIоштыгъэп.

Сятэ ыныбжэ елытыгъэу (илгъэс 50 хьугъагъэ) заом амыщагъэу дэсыгъ. Советскэ дзэкIолIхэм ащыгъырэ гъончэджым фэдэ зэрэщыгъым пае кышIонэнхэм тешыныхьэу, нэмыщхэм благъэу якIуалэ-штыгъэп. Ар шыгъын фаеу зыкIэхьугъэми кэбар пылгъ. Чэщ горэм тшхьхьаныгъупчэ зыгорэ кытеуи тятэ икIыгъ, советскэ дзэкIолI гъончэдж шыгъэу кыхьажыгъ. Ыужым кызыриложыгъагъэмкIэ, нэмыщхэм альэгъумэ Iо хэмылгъэу зэраукIыштым тешыныхьэхэзэ, советскэ дзэкIолIыр игъончэджкIэ кьэхьожыгъагъ. Ежэ тяти а гъончэджым пае бэрэ укIыпIэ ифагъ. Нэмыщмэ ренэу къагъэуцущтыгъ, «золдат?» аIоти кьеупчIыштыгъэх. Сятэ ар кышIыфгъэу ыIозэ IэутIэкIэ агуригъалоштыгъэ.

Тицагу нэмыц машинэ дэтыгъ, ащ офицер нэбгыриш исыгъ. Ахэм ащыщ сянэ IэутIэкIэ кыригъэлэгъугъ ежэми сэщ фэдизэу пшгъэшгъэжы зэриIэр. Арын фае сэ кысэплыгъэзэ гупшысэ горэхэм ахылгъэсагъэу кысшыгъэхьуштыгъэр. Нэмыщхэр мэфэ заулэ нахь тичылэ дэсыгъэхэп. Ау жьалымыгъэ гори зэрахьагъэу, хэт шыщи ыгу хагъэкIыгъэу ятлэгъулагъэп. Джы ар сшлогъэшIэгъонэу сыгу кьэкIыжы. Сабыйгъэм «леденчик» зыфалорэ конфетхэр тIурыгIушырыщэу кытфагошыху кыхьэкIыштыгъ. Ар зытыухыкIэ етIани машинэу кыIухьэрэм тежэщтыгъэ IэшIу-IэшIухэр кытатынху.

Нэмыщхэр чылэм зыдэкIыжыгъэхэм ыуж бэ темышлагъэу ахэм якъотэгъугъэ румын дзэкIолIхэр кыдэхьагъэх. Ау ахэр бэ хьуштыгъэхэп, нэбгырэ шырыш-тфырытфэу гъогум кырыкIоху тлэгъуштыгъэ. Ахэм ящыгъынхэр нэмыщхэм ащыгъыгъэхэм анахь шIуцIэшъуагъэх. Къэлогъэн фае румынхэр зэрэбзэдэ дэдагъэхэр. Унэхэм арагъуатэрэр экIэ аштэти икIыжыштыгъэх. Джащ фэдэ нэбгыриш тиунэ

Румынхэр тадэжэ кызынэсхэм яджагъ «немцы-фрицы» ылуи. Адрэхэр кызытэуцагъэх, зым кIэрахьор кырихи Сарэ кызытыреуыгъэм, щтэм хэтэу чэу лъапсэм зычIидзагъ. Сэ сIлэштыр сымышIэу, чыпIэм симыкошкIэу сыштыгъ. Ащыщ горэ адыгабзэкIэ кыттекуагъ «Сыхьатмыгъо ежэных, хьажьушырыр зэраукIырэм фэдэу уиукIы пэтыгъи» ылуи. Нэужым Iаби игъусэгъэ дзэкIолIым зыгорэхэр рилозэ кIэрахьор ригъэгъэти-лыжьыгъ.

Румынхэм хьэкIэ-къоцлагъэу зэрахьэщтыгъэхэм афэдэ тицагу дэсыгъэ нэмыщхэм зыпарэ-кIи къахэфагъэп. Мыщ кьегъэ-лгъагъэ экIэ нэмыщхэр зэрэгъэфэмыдагъэхэр. Сэ кызырэгъэшIошIырэмкIэ, нэмыц фашистхэр шхьафху, адрэ нэмыщхэр тэщ фэдэу гукIэгъу зыхэлэ цыфху шытыгъэх. Сыда Iомэ тхьамыклагъоу тэ а фашистхэм кытфахьыгъэр сьд фэдэрэ жабзэкIи кьэпIотэн плэгъыштыгъэп.

ЕтIани сшлогъэшIэгъонэу сыгу кьэкIыжырэ нэмыщхэр сятэ кызекIуалэгъэкIэ «магомедан?» аIоти кызыреупчIыштыгъэхэр ары. Сятэ тхьамыкIэ ариложыштыр ымышIэу, ащ кыкIырэу кыгурымыIоу, сьдми шхьащэ афишIыштыгъэ. «Магомеданым» мэхьанэшхо горэ кырагъэкIыштыгъэ, ау ар хэти ышIэ-штыгъэп. Сятэ «ары» зарилокIэ, гъончэджым заулэрэ кыпыл-лыхьэхэти, зи кырамыIоу къатIупшыжыштыгъэ. Зэо ужым лыжьхэр тиунэ исху кьалотэгъэу зэхэсхьыжыгъэ Гитлер зы адыгэ унэлут горэ зэрилагъэм кыхьэкIэу «Мэхьамэт Тхьэ шIошхьуныгъэр» зылыгъхэм иегъэшхо арымыгъэкIыгъэу.

Джащ фэдэу сшлогъэшIэгъонэу сыгу кьэкIыжырэ нэмыщхэм ятопыщхэр кытхадзэным ыпэ зы лы горэ чэухэм къашхьапырыпкIызэ «чIыунэм шьучлахь, зао къэхьушгъ» ыIоти кызырэдэжэ-штыгъэр ары. А лыр шым тесэуи хьуштыгъэ, лъэсэуи унагъохэр кыкIухьэхэ макъэ аригъэлуптыгъэ. Ащ ыцлагъэр Хьаджэу сшIошIыжыи, ыльэ-

Сигъунэгъу тхьамыкIэу заом сэкъат шыхьугъэу къэкIо-жыгъэм кыIотэгъыгъагъ:

«Нэмыщхэм гъэрэу таубыти концлагерым тыдадзагъ. КIымэфагъ, нэбгырэ мин пчъагъэ чыIэмрэ гъаблэмрэ агъэ-лагъэх. Мафэрэ нэмыщхэр вышкэм тетху картошкэ шьуамплэхэр, чыIэм ыстыгъэ чыплыхэр, нэмыкIхэр цыфхэм къахатакъоштыгъэ. Гъаблэм ыгъэллэрэ тхьамыкIэхэр зэхэ-банэхэти, зэтырахьызэ ятIэм хашытIэжыштыгъэ, хашхы-кIыни хагъотэгъыштыгъэп. Нэмыщхэр кыддэхьащыштыгъэх, шхончкIэ а зэхэбна-гъэхэм къахаохэти, зэтыраукIэ-штыгъэх.

Мэфэ пчъагъэ хьугъэу сынэ-кIэу, чыIэми систэу, чыеми сырикIэу сыштыгъэ, сызэплэм чыгъ пырэгъэ цыкIу къэслэгъугъ. СыкIуи а чыгъ цыкIум ытхьагъэхэр зэфасшэи сшхьэ теслхьагъ. ТIэкIу сыхэчъыа-гъэ фэдэу кызызэушчыжым, шыгъынэу сшыгъыгъэр экIэ цынагъэ, етIэ экIагъ. Джащ дэжым сшхьэ воспаление хьугъагъэ. Ащ ыуж бэ темышIэу слэгъуацIэ кылуи, нэмыц горэ кысэджагъ. Ар зы-зэхэсхым сабгъукIэ щыт дзэкIолIым осыет кыфэсшIы-жыгъагъ: «Упсаоу укIожьмэ, сызшыпсэурэр марыш, сикъэбар альыгъэлэгъыж, сэ кысэджагъэхэмэ, саукIынэу арын фае» сIуи.

Нэмыщым ыуж ситэу сы-кIозэ, казармэ горэм сычIи-щагъ, етIанэ хьылгъэецэ машинэм сыригъэтIысхьы, сырищэжагъ. Ащыгъум сыгукIэ слощтыгъэ: «Сэ сизакъоу тыдэ сашэра, саукIыштыгъэмэ къулэджэ пчъагъэмэ сакъыбла-щыгъ». Унагъо горэм сыкы-Iуащагъ. Унэм нэмыц генерал кыкии, кысэплыгъ, етIанэ сызышгъэ дзэкIолIым уна-шгъо кыфишIыгъ. Ащыгъум кызыгурыIуагъ сызэрамыукIы-штыр. Сшхынэу тIэкIу горэ-хэр кысIэкIалыхьы, машинэ-шхом етIани сырагъэтIыс-хьагъ. Ащ ящыкышхохэр зэ-дэлугъагъэху итыгъэх. Сашэ-зэ, псыхьо цыкIу горэм дэжэ машинэр кышцагъэуцуи, ящыкхэр машинэм кырахыгъэх. ЕтIанэ кызыгурыIуагъ ахэм



ЛЪЭПКЪ КУЛЬТУРЭР

Сихъу — Кубань Паул — адыгэ клал. Тыркуем кышчы-хъугъ, Америкэм щэпсэу. Илээс пчъагъэ хъугъэ сайт кызызэлуйхыгъэр, ащ адыгэ лъэпкъым фэгъэхьыгъэ къэ-бархэр рензу кырегъахъэх. Ахэр бзищыкIэ — адыгабзэ, тыркубз, инджылызыбз — тхыгъэхэу Интернетым кыбгъотэщтых. Паул итхыгъэхэм ащы-щэу шлэныгъэлэжъэу Едыдж Батырай къахихыгъэр Адыгэ Республикэм илэпкъ культурэ зыкызы-рэээлуйхыжырэ фэгъэхьыгъ. Батырай ар кыгъэ-хъазыри, редакцием кытфаригъэхьыгъ. Паул иста-тыя зэритхыгъэм тетэу кыхэтэутыжы.

Ыгу рихьыгъ



унэ пIэпехы, узыл-пещэ. Филармонием чIахъэхэрэм ячэзыгу сыхэмытыгъэмэ, слъэгъурэр сшлогъэ-шлэгъонэу зысплты-хъэу, кыгъэм фэдэу сыщытыныгъэкIи мэхъу.

УзычIахъэкIэ, плъэгъурэм шхъэр егъэпэрэзэ. «Мыщ зи ыльэгъугъахэп» ясымыгъэлоным фэшI закыхэсымы-гъэщы фэдэу зыс-шIызэ, зэкIэми са-кIырэплты.

Залым сычIэ-хъагъ. Ари бгъэшI-гъонэу щыт. Фут-бол зыщешIэхэрэ стадионым иина-гъэкIэ тIэкIу нахъ цыкIу. Егугъухэзэ, дэхэ дэдэу зэрэ-шыгъэр нэрылгъэу кыпфэхъу.

Джаш дэжбым кьалэу Мыекьуапэ Филармонием иунэу дэтыр ащ сыгу кыгъэкIыгъ. Ари зыс-сэлъэгъум инэу сыгу рихьы-гъагъ. Мыекьуапэрэ Вашинг-тонрэ яфилармониехэр зычIэт унэхэр ядэхэагъэкIэ зэфэдэх пIоми хъушт. Зэбгъапшэхэмэ, Мыекьуапэ щыIэм иконцерт

зал нахъ цыкIуми, унэм ифэ-шыгъэкIэ нахъ дах. Слъэгъу-рэм сырыпэагъ ыкIи сэр-сэ-рэу зэсложыгъэ: «Лъэхъаным диштэу сыдэу хэку дахэ силэ!» Ар зыгу римыхъэу Iум-пэм зы-шIыхэрэм ясIонэу сыфай: «Мыекьуапэ и Филармоние ебгъэпшэн Стамбул зэрэщытэу унэ дэтэп».

СССР-м илэхъан Дзэ Плэбжыкым икор емьдIугъэ-рэ ищытхъу зымыIотагъэрэ щыIэп пIомэ ухэукощтэп. Ду-наим тет анахъ хор дэгъумэ ащыщэу ар алъытэщтыгъ. США-м идзэ оркестри дэгъу-гъэ, ау ар СССР-м ием кIэ-хъашуштыгъэкIэ сыгугъэрэп. Симфоническэ оркестрэм ар нахъ ехыщыр.

Нэбгырэ мин фэдизэу за-лым чIэсыгъэхэр, жьы къа-мыщэрэм фэдэу, оркестрэм едэлущыгъэх. Концертыр зы-рагъэжъагъэр сыхъат фэдиз хъугъэу синыйджэгъоу, Аме-рикэм щызэлъашIэрэ орэдыIоу К.С. Армстронг сценэм кы-техъагъ. Ащ ымакъэ бас бари-тон, дахэу орэд кьелэ.

Оркестрэм Америкэм ис лъэпкъхэм яорэдхэр кыри-гъаIохэу ригъэжъагъ. Армст-ронг орэд кыIоштыгъ, залым чIэс цыфхэр кыдежъыушты-гъэх. Концертыр кызыеух уж ащ бэрэ Iэгу кыфытеуагъэх, сценэм плIэ кытырашъжыгъ, орэд кырагъэложыгъ. Лъэпкъ орэдхэм кIочIэшхо зэрIэр цыфхэм зэхашIагъ.

Концертыр кызаухым сима-шинэ тисэу тиунэ тежъэжыгъ. Машинэм зылашIэрэ орэдыIоу Къушъхъэ Доганрэ «Исла-мыем» иартистхэмрэ кьалорэ

орэдхэр зытетхэгъэ дискхэр илгыгъэх, ахэр Мыекьуапэ кышчысатыгъагъэх.

Концертэу тызэплгыгъэр лъэшэу сыгу рихьыгъэу шы-тыгъэ нахъ мышIэми, Армст-ронг «тэри орэд ыкIи мэкъэмэ дахэхэр тилэх» есIо сшIои-гуагъ. Сыхъатищэ сценэм те-тыгъэ артистыр зэрэулэгъэри слъэгъущтыгъ, ау зысфэмы-Iажэу есIуагъ: «Орэд горэм узэгъэдэлунэу сыфай».

Апэу Къушъхъэ Доган иорэд-хэр зытет (орэдыIу, Тыркуем



щэпсэу) дискыр дэслъхъагъ. Армстронг магнитофном, орэдыр кьэзылорэр ыльэгъу-щтым фэдэу, бэрэ еплгыгъ. Етлани, ынэ тыримыхэу орэд пстэуми ядэлугъ. Зэхихырэр зэригонэ дэдэр ынэгу укла-плэмэ кыбгुरыIоштыгъ.

Сэри ащ сыкыгъэгъэфыштыгъ, сыкыгъэгъушхоштыгъ.

Орэдхэр кьыIуагъэх, кон-цертыр кьаухыгъ, ау тэ ти-гъогу джыри тIужьынэу тапэ илгыгъ. Армстронг орэдхэм джыри зэ ядэлумэ зэрэшIои-гъор кьысIуагъ. «Хъау, нэ-мыкI орэдхэм джы узэгъэдэ-Iушт! — есIожыгъ. — Мы-хэр сэ сихэкужъ кыщаIох». «Исламыер» зытетхэгъэ дис-кыр дэслъхъагъ. «Едэлугъ!» — сIуагъ Армстронг зыфэгъази.

Амстронг зэрэулэгъэр щыгъушшэжыгъэу, икIэрыкIэу псэ кызыпыкIэжыгъэм фэ-дагъ. ЗэлъашIэрэ орэдыIоу, сценэм IэгутеошхокIэ плIэ кытырашъжыгъэр жьы кы-мышэу «Исламыем» иорэд-хэм ядэлущтыгъ. Дискым

тетхэгъэ орэдхэр кызыеу-хым «Орэд кьэзылорэ бзы-льфыгъэр хэта?» — ыIуи кысызупчыгъ. «Исламы-ем» иорэдыло шхъалэ кы-кIэлупчIэ. Чыр зэгози сыдэ-фагъэм фэдэу сыхъугъ, сыда пIомэ орэдыIом ыцIэ сшIэщтыгъэп. Армстронг ар ыгъэшIагъоу сынэгу кы-кIэлпIагъ. СыукIытагъ. Си-гонэ дэдэу сызэдэлурэ соли-стым ыцIэ сшыгъушшагъ. МыщкIэ, Европэм, ащ фэдэ-хэр щагъэмысэх.

Такыкь заулэкIэ зыкьэз-гъэтэрэзыжыгъ. «Тиорэ-дыло ыцIэр ХьокIо Су-сан», — есIожыгъ Армст-ронг.

Тигъогуи тыухыгъэ, си-дискитIуи сахэкIыгъ. Ахэр Армстронг ыштагъэх. Ащ паекIэ тиорэдыIохэу Къу-шхъэ Догани, ХьокIо Сусани, нэмыкIэхэми «шъопсэу» ясэIо. Ахэр Европэм шылагъэхэмэ, зэрэдунаеу зылашIэрэ орэдыло хъуштыгъэх».

Сурэтхэм арытхэр: **ХьокIо Сусан, Къушъхъэ До-ган.**

ЛЪЭПКЪ IЭШIАГЪЭХЭР

Зэшъхъэгъусэ ныбжыкIэхэу Цурмыт Рузанэрэ Нартрэ Мыекьуапэ нурам шхъалэ кышчызэлуйхыгъэ шаплэм лъэпкъ тучанкIэ уеджэмэ хъушт. Iоф зишIэрэр мээтитIу нахъ мыхъугъэми, цыфэу кычIахъэхэрэм япчъагъэ хэхъагъ, ахэр нахъбэмкIэ адыгэх.



Тучанэу «Дышъэ идагъэкIэ» зэджагъэхэм шащэрэ пкы-гъохэр зэкIэ адыгэ лъэпкъым ищыIэкIэ-псэукIэ къешIэкIы-гъэх, идунай шыщых ыкIи кы-хъыгъэх. Мары бзыльфыгъэ шъошэ дахэхэр зэпэлутэу ма-некенхэм апылгъагъэх, пшъэ-

шъэжъыехэм афэшIунхэри ахэтых. АбгъукIэ ижъыкIэ бзыльфыгъэхэм зыщалъэщты-гъэ пхъэуакъэхэр щытых. Хъульфыгъэ цыер, кIаIор пы-льагъэх. Зы дэпкъым лъэпкъ тамыгъэ зэфэшъафхэр, ады-рэм — дэжъые быракъыр,

шыкIэпщынэр, пхъэкIычхэр пылгъагъэх.

Хъапщып зэфэшъафэу ащэрэр бэ. Ахэр ямышыкIэу шыгъэх, дахэу хэдыкIыгъэх, кIэракIэх. Телефонхэр, нэгъун-джэхэр зырыплгъахэч чысэхэр тхыпхъэхэр атешIыхъагъэхэу зэголых. Iальмэкъ гъэкIэ-рэкIэгъэ цыкIлэхэр нэм кы-кIэдзэх.

ЩапIэм узэрэчIахэу адыгэ быракъышхоу пылгъагъэр нэм кыкIэдзэ. Уапэшъхъэ шъып-кьэ кырагъэуцагъэм фэдэу ащ дэпкъыр зэлъеубыты. Данэм хэшIыкIыгъэ шэкI уцы-шъо дахэм зэпэшIэтыжъхэу жъогъо 12-мрэ зэпырыдзыгъэ щэбзищымрэ тетых. Хъопсагъо уиунагъокIэ уиIэнкIэ, алырэгъу папкIэу уихъакIэщ идэпкъыхэм ащыщ кыгъэдэхэнкIэ.

Адыгэ быракъым итеплэ, лъэпкъ тамыгъэхэр, гухъэрэ зэфэшъафхэр зэрыдэгъэ пкы-гъо кIэракIэхэр машинэ зиIэ ныбжыкIэхэм IункIыбзэпыль-хъэ ашIынхэкIэ уафехъуапэс. Узыфэе гъэщыналгъэхэу яма-шинэхэм апышIагъэхэм адэжъ-кIэ мыхэр дахэх ыкIи шгъуашэх.

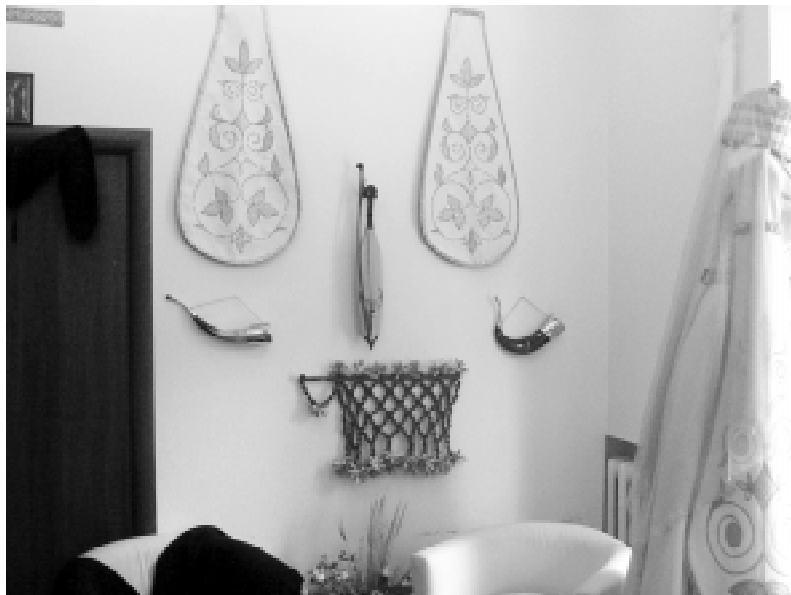
Тучаныр зиунаехэм тадэ-мыгушчыIэзэ, ащ кычIэхъэгъэ адыгэ клалэм адыгэ быракъым

фэдэ ышэфыгъ. Зэригъэфедэ-щтымкIэ тызеупчIым, Адыгэ Республикэм бэнэн-зэон спорт лъэпкъхэмкIэ шыклошт Дунэе зэнэкъокъухэр зыщырекIо-кIыштыхэ чыпIэм лъэпкъым инэпэеплгъэу зэрэшагъэлэщтыр кытыIуагъ. Тигуапэ хъугъэ, быракъым кIэрытэу сурэти кытетхыгъ.

ЩапIэр кызызэлуйхыныр зыпкъ кыкIыгъэр Рузан ары. — Еджэныр кьэсымыухызэ

сэр-сэрэу хэсыдыкIэу езгъэ-жъэагъ, — кытфилотагъ бы-сымгощэ ныбжыкIэм. — Адыгэ клалэ IэкIыб хэгъэгу кыкIыжыгъэхэм ащыщэу сылукIэщтыгъ. Яни нэлъасэ сыфишIыгъэу тызэнэIосагъ. Тызэрэщэнэу зытетэубытэм, джэгум щысшыгъынэу ыкIи сыкырырашынэу сае сэш пае тэр-тэрэу тыдынэу тыгу кьэ-кIыгъагъ.

(ИкIлэх я 6-рэ н. ит).



Адыгэ лъэкъуацлэмэ яадыгэ тхыкI

Адыгабзэр къэралыгъуабзэ хьугъэ тIозэ зытэгъэрэхъатыжы, ау тыбзэ илоф мафэ къэс нахь дэи мэхь. Ар анахьэу зэпхыгъэу сэ слыгтэрэр урысыбзэр тыбзэ къызэрэтеклорэр, адыгэ къэлуклэу тилэхэм ачылпIэ урыс къэлуклэхэр занклэу зэдэклыгъэхэу зэрэдгъэфедэхэрэр ары. АщкIэ адыгабзэм езыхъаджэхэрэми, анахь дэгъоу тыбзэ зышIэрэ артистхэми яадыгабзэ шыкIэгъэнчъэп.

Адыгэ лъэкъуацлэхэм яадыгэ тхыкIы мы юфым шыщ. Ахэр адыгабзэкIэ мытэрэзэу атхэу е къалоу къызэрэхъкырэр макIэп. АдыгэхэмкIэ тлъэкъуацлэхэр тэрэзэу тфэмытхыжышпумэ, етIанэ сыда къытфэнэжыырэр?! Гушылэм пае, урысыбзэ-кIэ лъэкъуацлэр **Хашханок**, ар «адыгабзэ зашIыжыкIэ», **Хьэшхъаныкъо** мэхь, **Гусарук** зыфилорэр **Гъусэрыкъо** мэхь! Мыхэм анахь нахь зэщыгъэкъуагъэхэу адыгэ лъэкъуацлэхэр телекраным адыгабзэкIэ тхыгъэхэу итэлъагъох.

Адыгэ цIэ-лъэкъуацлэхэм яхьылIэгъэ юфшIагъэхэр шы-лэх, ау адыгэ лъэкъуацлэхэм яадыгэ тхыкIэ шхъафэу ехы-ллагъэу шылэп. Адыгэ лъэкъуацлэхэм яадыгэ тхыкIэ кыгъгэ-ллагъоу сэ гушыIалъэ зэхэ-згъэуцагъ. Ащ шыщых мы къыкIэлъыкIошт лъэкъуацлэхэр. Адыгабзэм иурыс тхыкIэ ыпэ итэу (ащ зи къесIуалIэрэп) иадыгэ тхыкIэ шъуашэхэр къэсэгълабгъа. ГушыIалъэ статья Iахыхэу зэхэт. Лъэкъуацлэр къыкIэсымыIотыкIыжыным пае, мы тамыгъэр ~ (тильда) зыщызгъэфедэ шапхъэхэм ахэт. Лъэкъуацлэхэм цыфы-цIэхэри, цIэ къызэрэкIохэри (урыскIэ: нарицательные имена) зэрапыуцохэрэм ишысэхэри гушыIалъэм хэтых. Лъэкъуацлэмэ апызгъэуцорэ хьулъфыгъацлэмрэ бзылъфыгъацлэмрэ ренэу а зыхэр ары. ГъэкIэкIыгъэ цIэ-лъэкъуацлэхэм ящысэхэри тхылъым дэ-тыгъ:

Батыз. БатIыжъ, -ыр, -хэр, -ым, -мэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... БатIыжъ. БатIыжъ зылъэкъуацлэр, БатIыжъкIэ клорэр, БатIыжъэу зыфалорэр, БатIыжъхэм // БатIыжъмэ яй, нэм.

БатIыжъ: БатIыжъ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

БатIыжъ Чэчан — БатIыжъ Ч. е: Б.Ч.

БатIыжъ Пац — БатIыжъ Ц. е: Б.Ц.

Беретарь. Бэрэтар, -эр, -эхэр, -эм, -эмэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Бэрэтар.

Бэрэтар зылъэкъуацлэр, БэрэтаркIэ клорэр, Бэрэтарэу зыфалорэр, Бэрэтарэхэм // Бэрэтарэмэ яй, нэм.

Бэрэтарэ: Бэрэтарэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Бэрэтарэ Чэчан — Бэрэтарэ Ч. е: Б.Ч.

Бэрэтарэ Пац — Бэрэтарэ Ц. е: Б.Ц.

Богузок. Бэгужыекъу, -къор, -къохэр, -къом, -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр ... Бэгужыекъу.

Бэгужыекъу зылъэкъуацлэр, БэгужыекъокIэ клорэр, Бэгужыекъоу зыфалорэр, Бэгужыекъохэм // Бэгужыекъомэ яй, нэм.

Бэгужыекъо: Бэгужыекъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Бэгужыекъо Чэчан — Бэгужыекъо Ч. е: Б.Ч.

Бэгужыекъо Пац — Бэгужыекъо Ц. е: Б.Ц.

Гусарук. Гусэрыкъу, -къор, -къохэр, -къом, -къохэм // -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр ... Гусэрыкъу.

Гусэрыкъу зылъэкъуацлэр, ГусэрыкъокIэ клорэр, Гусэрыкъоу зыфалорэр,

Гусэрыкъохэм // Гусэрыкъомэ яй, нэм.

Гусэрыкъо: Гусэрыкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Гусэрыкъо Чэчан — Гусэрыкъо Ч. е: Гу.Ч.

Гусэрыкъо Пац — Гусэрыкъо Ц. е: Гу.Ц.

Дагамук. Дэгумыкъу, -къор, -къохэр, -къом, -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Дэгумыкъу.

Дэгумыкъу зылъэкъуацлэр, ДэгумыкъокIэ клорэр, Дэгумыкъоу зыфалорэр, Дэгумыкъохэм // Дэгумыкъомэ яй, нэм.

Дэгумыкъо: Дэгумыкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

шыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр... Дэгумыкъо Чэчан — Дэгумыкъо Ч. е: Д.Ч.

Дэгумыкъо Пац — Дэгумыкъо Ц. е: Д.Ц.

Джасте. ДжастIэ, -р, -хэр, -м, -мэ//хэм.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... ДжастIэ.

ДжастIэ зылъэкъуацлэр, ДжастIэклэ клорэр, ДжастIэу зыфалорэр,

ДжастIэхэм // ДжастIэмэ яй, нэм.

ДжэстIэ: ДжэстIэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

ДжэстIэ Чэчан — ДжэстIэ Ч. е: Дж.Ч.

ДжэстIэ Пац — ДжэстIэ Ц. е: Дж.Ц.

Куйсоков. Къушъэкъу, -къор, -къохэр, -къом, -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Къушъэкъу.

Къушъэкъу зылъэкъуацлэр, КъушъэкъокIэ клорэр, Къушъэкъоу зыфалорэр, Къушъэкъохэм // Къушъэкъомэ яй, нэм.

Къушъэкъо: Къушъэкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Къушъэкъо Чэчан — Къушъэкъо Ч. е: Къу.Ч.

Къушъэкъо Пац — Къушъэкъо Ц. е: Къу.Ц.

Ловпаче. ЛэупакI, -эр, -эхэр, -эм, -эмэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр ... ЛэупакI.

ЛэупакI зылъэкъуацлэр, ЛэупакIэклэ клорэр, ЛэупакIэу зыфалорэр, ЛэупакIэхэм // ЛэупакIэмэ яй, нэм.

ЛэупакIэ: ЛэупакIэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

ЛэупакIэ Чэчан — ЛэупакIэ Ч. е: Л.Ч.

ЛэупакIэ Пац — ЛэупакIэ Ц. е: Л.Ц.

Матыжев. МатIыжъ, -ыр, -хэр, -эм, -мэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... МатIыжъ.

МатIыжъ зылъэкъуацлэр, МатIыжъкIэ клорэр, МатIыжъэу зыфалорэр, МатIыжъхэм // МатIыжъмэ яй, нэм.

МатIыжъ: МатIыжъ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

МатIыжъ Чэчан — Ма-

тIыжъ Ч.е: М.Ч.

МатIыжъ Пац — МатIыжъ Ц. е: М.Ц.

Наурзов. Наурз, -эр, -эхэр, -эм, -эмэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Наурз.

Наурз зылъэкъуацлэр, Наурзэклэ клорэр, Наурзэу зыфалорэр, Наурзэхэм // Наурзэмэ яй, нэм.

Наурзэ: Наурзэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Наурзэ Чэчан — Наурзэ Ч. е: Н.Ч.

Наурзэ Пац — Наурзэ Ц. е: Н.Ц.

Нехай. Нэхай, -ер, -ехэр, -ем, -емэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр ... Нэхай.

Нэхай зылъэкъуацлэр, НэхакIэ клорэр, НэхакIэу зыфалорэр, НэхакIэхэм // НэхакIэмэ яй, нэм.

Нэхэ: Нэхэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Нэхэ Чэчан — Нэхэ Ч. е: Н.Ч.

Нэхэ Пац — Нэхэ Ц. е: Н.Ц.

Хакуз. Хэкужъ, -ыр, -хэр, -ым, -мэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Хэкужъ.

Хэкужъ зылъэкъуацлэр, ХэкужъкIэ клорэр, Хэкужъэу зыфалорэр, Хэкужъхэм // Хэкужъмэ яй, нэм.

Хэкужъ: Хэкужъ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хэкужъ Чэчан — Хэкужъ Ч. е: Х.Ч.

Хэкужъ Пац — Хэкужъ Ц. е: Х.Ц.

Хахузок. Хьахъужъэкъу, -къор, -къохэр, -къохэм // -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр ... Хьахъужъэкъу.

Хьахъужъэкъу зылъэкъуацлэр, ХьахъужъэкъокIэ клорэр, Хьахъужъэкъоу зыфалорэр, Хьахъужъэкъохэм // Хьахъужъэкъомэ яй, нэм.

Хьахъужъэкъо: Хьахъужъэкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хьахъужъэкъо Чэчан — Хьахъужъэкъо Ч. е: Хь.Ч.

Хьахъужъэкъо Пац — Хьахъужъэкъо Ц. е: Хь.Ц.

Хачмамук. Хьачмэмыкъу, -къор, -къохэр, -къохэм // -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Хьачмэмыкъу.

Хьачмэмыкъу: Хьачмэмыкъу Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу Пац — Хьачмэмыкъу Ц. е: Хь.Ц.

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу Пац — Хьачмэмыкъу Ц. е: Хь.Ц.

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу Пац — Хьачмэмыкъу Ц. е: Хь.Ц.

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу Пац — Хьачмэмыкъу Ц. е: Хь.Ц.

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу Пац — Хьачмэмыкъу Ц. е: Хь.Ц.

Хьачмэмыкъу Чэчан — Хьачмэмыкъу Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъу зылъэкъуацлэр, ХьачмэмыкъокIэ клорэр, Хьачмэмыкъоу зыфалорэр, Хьачмэмыкъохэм // Хьачмэмыкъомэ яй, нэм.

Хьачмэмыкъо: Хьачмэмыкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хьачмэмыкъо Чэчан — Хьачмэмыкъо Ч. е: Хь.Ч.

Хьачмэмыкъо Пац — Хьачмэмыкъо Ц. е: Хь.Ц.

Хашханок. Хьэшхъуа-нэкъу, -къор, -къохэр, -къохэм // -къомэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Хьэшхъуанэкъу.

Хьэшхъуанэкъу зылъэкъуацлэр, ХьэшхъуанэкъокIэ клорэр, Хьэшхъуанэкъоу зыфалорэр, Хьэшхъуанэкъохэм // Хьэшхъуанэкъомэ яй, нэм.

Хьэшхъуанэкъо: Хьэшхъуанэкъо Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хьэшхъуанэкъо Чэчан — Хьэшхъуанэкъо Ч. е: Хь.Ч.

Хьэшхъуанэкъо Пац — Хьэшхъуанэкъо Ц. е: Хь.Ц.

Хурай. Хьурай, -ер, -ехэр, -ем, -емэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... Хьурай.

Хьурай зылъэкъуацлэр, ХьураекIэ клорэр, Хьураеу зыфалорэр, Хьураехэм // Хьураемэ яй, нэм.

Хьурае: Хьурае Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

Хьурае Чэчан — Хьурае Ч. е: Хь.Ч.

Хьурае Пац — Хьурае Ц. е: Хь.Ц.

Цевгош. ЦIэлогъошIу, -р, -хэр, -м, -мэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... ЦIэлогъошIу.

ЦIэлогъошIу зылъэкъуацлэр, ЦIэлогъошIуклэ клорэр, ЦIэлогъошIуу зыфалорэр, ЦIэлогъошIухэм // ЦIэлогъошIумэ яй, нэм.

ЦIэлогъошIу: ЦIэлогъошIу Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

ЦIэлогъошIу Чэчан — ЦIэлогъошIу Ч. е: ЦI.Ч.

ЦIэлогъошIу Пац — ЦIэлогъошIу Ц. е: ЦI.Ц.

Яхутль. ЕхьулI, -эр, -эхэр, -эм, -эмэ.

Ылъэкъуацлэр, зэратхырэр, зэрэклорэр, зэреджэхэрэр... ЕхьулI.

ЕхьулI зылъэкъуацлэр, ЕхьулIэклэ клорэр, ЕхьулIэу зыфалорэр, ЕхьулIэхэм // ЕхьулIэмэ яй, нэм.

ЕхьулIэ: ЕхьулIэ Чэчан, ~ Пац, ~ лакъор, ~ зэшыхэр, ~ клалэр, ~ врачыр...

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ЕхьулIэ Чэчан — ЕхьулIэ Ч. е: Е.Ч.

ЕхьулIэ Пац — ЕхьулIэ Ц. е: Е.Ц.

ХЪУТ Казбек.

Щыплъэгъурэм уегъэгъушIо

(Я 5-рэ нэкIубгъом къыщечжэ).

Ащ нахь зэрипхыгъэх, нахь зэпэблагъэ ышIыгъэх. Рузанэ иIэпэлэсэныгъэ хигъэхъуагъ. Лъэпкъ культурэм и Гупчэ клузэ Пэнэшъу Сафийет хэдыкIыным ишъэфхэр къыригъэшлагъэх. Саем ибгъэидэ, Iэшхъэ бэлагъэхэм атет тхыпхъэхэм

азыныкъо Рузанэ ежъ ылэклэ хыдыкIыгъэх. Джэгум а саер шыгъэу къышпырашыгъ.

Непэ ныбжыкIэхэр зэгурыIохэу зэдэпсэх. Рузанэ иIэшлагъэхэр къызшигъэлъэгъон, ахэр зыгу рыхыхэрэм зышачэфын тучан джы ялэ хьугъэ.

Ахэм анэмыклэу Iэшлагъэхэр зиIэхэм мыщ къахых, ежыым къышчэфыгъэхэри чIэлтых.

Мыщ ушыщэфэнэу щыт къодып, узыффэ пкъыгъом фэдэ заказ афэшIымэ, узэрэфаем фэдэу къыпфагъэхъазырышт. Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм, Дагъыстан къаращыгъэ нысхъапхэр, нэмыкI хъапшыпхэр, къамэхэр, сэшхохэр, сувенир зэфэшхъафхэр ялэх.

НыбжыкIэхэм адыгэ шъуашэ ащыгъэу къащэнэу е дэклон-

хэу фаехэмэ, мэфэкIым рыхэхъащтхэмэ, шIэж мафэхэм зышачлэхэштмэ, бэджэндэу тучаным къыIахыны алъэкIышт. Хэти ыгу рыхын, ыгъэшIэгъон, къышчэфын къытыригъотэшт. Нарты, яни, ишхъэгъуси ар къызэрэзэлухыгъэр хьупхъагъэу афэплъэгъунэу щыт.

ШъуиIахылхэм, шъуиныбджэгъухэм, сабийхэм ямы-

шыкIэ шIухъафтын цыкIухэр афэшъушIы шъушIоигъомэ, шъуIахъэ «Дышгъэ идагъэм». Ащ ибысымхэм адыгэ гупшысэ зэрялэм, ежъхэм алъэкIыштымкIэ лъэпкъым ишылакIэ зэрэхэлажэхэрэм апае тхъашъуегъэпсэху ятэлэ.

Рузанэ исасе агъэдахэ зэхьум мэстапэр зэрэхашыгъэм фэдиз илъэс пчъагъэ унагъом исхэм зэдэгъэшIэнэу тафэлъало.



Дунаим хэплъэжьиыгъ...

Къыхэкълых мафэхэр рэхьатхэу, къурэ шъхьапэ гори мысысэу... Зы ошъуапщэ горэ гъошъагъу огуи иплъагъорэп... «О цыф отэр, шъуилэчъэ-лъэчъэн жъуэгътлыгъи, моу шъукъысхаплъэба, шъукъысхэдалоба! — ащ фэдэ мафэхэм ало. Бэшагъэ сэ ащ сызсэжьиыгъэр. Мафэр зыгорэм къызэрэфаджэрэр сыгукли спкъышъо-лыкки къызэхэсэшлэ. Зы клуачлэ горэм пфэху-пфэмыхъуи урещи... Унэхэр, унитлу плотын, тхьаклүмэхэр клэбгъэзыккынхэ фаеу мэху. Тхьагъо ащ фэдэ лъэхъаныр, уахътэм узэримыгъэпцэщтыр, непэ шылэныгъэм изы шъэфэгъу узэрэхуштыр кыбгъурэлэ. Къэнэрэ закъор — зыплэтыныр, узылъызыщэрэ макъэу птхьаклүмнэлус кы-лутысхьагъэр шымыгъэзы-ныр ары.

«Къэкълорэ мафэм сыд тфи-гъэхъазырыр?» А.С. Пушкиным игушылэхэр ищыккыгъэ шъыпкъэху гум къелъадэх. Етлани ар усэклошхор къызы-щыхуыгъэ къалэм удэсэу, уще-джэу шытымэ.

Тыземыджэрэ мэфэгъ. Ащ фэдэ зыхуыккы, хабзэ зэрэфэ-хуыгъу, троллейбус е автобус горэм, тиобщежитие дэжэ къышыуцхуэрэм ащыц селъысхьэ. Ахэм ягъоу сесэ-жьиыгъэш, непэ сизеклон зэ-хьоккыныгъэхэр фэсэшлэх. Нэмыккы транспорт селъыс-хьэш, Москва икьогъухуэу сымышлэхэрэм защысэгъэ-

гъуазэ. Игупчэ щэхуэ умы-лэжъурэмэ къалэу узыдэсыр ошлэу умылгытэ. Сыдэу тхьа-гъуа ыпэккы умылэжъуыгъэ урам бгъузэ лонтлэ-шантлэхэм уарыккыныр, цлэу зэряджэхэр къызыхэккыгъэм уегупшы-сэныр, пшъхьэккы ащ клэчлэгуу уфэмыху зыхуыккы, цыф нэ-гушлэхуэ уапэ кифэхэрэр упчлэжъэгуу пшлэхэр!

Къау-ожьи троллейбусым ситлысхьагъ. Гъогупккы зэ-дэрэ кассэм пэблагъэу шыт тлысыплэм тес нью зэккыжым сыгофагъ. Тэккы, тапэ етэгъ-хъу... Къызгос нью бэрэ шъхъаныгъупчэм еплъы. Ежы шъхьэккы къызыфеложъу ылытэзэ, зыгорэхэр къеп-чых... Тэккы тешлэ къэс инэ-плэжъу троллейбусым исхэм къафегъэзжы. Нэшлэ-гушлэ... Зыгорэ къызыдэхуыгъу, цыф-хэм ар къызэрэдамышлэрэр шломытэрэзым фэд иплъаккы-ккы. Цыфмэ закыфигъэзэ-ныш, зыгорэ къарилоным зы-фегъэхъазырэу, ау римыкушъоу кыпшлэшлэ. Загорэ къыо-утэккы къыбгосым уымы-плъыхъан плъэккына узыфэ-зыккыдуйэрэ клуачлэу кыккы-ллырыккырэу узылэпешэмэ!

Ныбжым зэлэгъухэр «зэу-нэкъошхуэ» зышыхэрэ гъэ-псыккырэ къегъотых. Ныб-жыккы — ныбжыккы, нэж-лужыр — нэж-лужы... Джащ къыхэккы ньюу къызгосым ся-нэж фэдэ горэхэр хэсэлъа-гъох, сызыфэзэщыгъэ сигупсэ

цыфым гуккыгъу сыгу къыре-гъахэ. Ньор гушылэгуу сшы сшолыгу... Шыккырэ къэзгъо-тыгорэп. Тэккы, тапэ етэгъ-хъу... Ньом инэплэжъу «цыф-хэр, шъузыхъанырэр шъушлэ-гъагъэемэ!» елом фэд. Тетлыс-хьэллэ нэллэм ыккыб слэ телъ. Къызысысыккы, ньом ытэма-шъхьэ еутэккы къыхэккы. Ау ньор делэ пшлэшлэ, мышлэгъэ лэф мыщ зэрэхэлъыр кыгу-рымылонэу?

«Хъу шлоигъор орэху!» — сшуй, къызыхышлэнэу ньом ытамэ сытелэбагъ. Зэхышлэ-гъэп, ащ къыхэккыуи, зи кы-луагъэп. Ньом ытамэ сытелу-ккы, бэшлагъэу фэзгъэхъазы-рыгъэ гушылэр есшугъэ:

— Здравствуйте, матъ! — зи кылуагъэп. Инэплэжъу шъхъаныгъупчэу зыккылы-рысым идзыгъагъ. Джыри ньом зыфэзгъэзэгъ: — Здрав-ствуйте, матъ, хочу я ска-затъ!.. — къэштагъэм фэдэу, ньор кыккылэзтагъ. Нэгушлоу зыккысфигъэзэгъ:

— Спасибо, сын! Ко мне так давно никто не обращался... — сшэ джабгъуккы ньом ытамэ сытелуныккы. Джыры нылэп инэплэжъу занккыу кызы-сыубытыгъэр. Мыщ дэжым сыгу кэуэжъоигъ... Непэ ду-наим зэрэхэлъыжырэ джащ лыпыгъэу къэсшлагъ. Ар къэ-зыгъэшъыпкъэу, нафэ къэзы-шлэу къэзгъэшлагъэм сапэ кы-щифагъэхэм салъэху. Сыгу къэккыжы, тиунэкъошхэу яныо

дэжэ сянэжэ симэджаплэу сыздищэгъагъ. Зыгорэ илажэ лоу умышлэнэу ньор нэшлэ-гушлуагъ. Нэгуихыгъэуи кыт-пэгъоккыгъ...

Сымэджаплэу тыккысэккы-жым сянэжэ кылогъагъэр сыгу хэжъэгъуагъ: «Дунаим хэплэжъыгъэ лэшлугъэ шы-мыгъушпэнэу...» Ятлонэрэ ма-фэм тиунэкъошхэу ньом игъашлэ ыухыгъ.

Джащ фэдэу, сянэжэ игу-лытэ кысхигуккыгъагъэу зэ-гъашлэ, кызышыхуыгъэу къа-джэм хэккыккы сызыздешэм, мычыжъэу яунэ лъэгъу тет пшъашъэу къаплэщтыгъэм инэплэжъу имэхъанэ къэсу-бытыгъагъ: «Сикъош, мы ду-наим сшлоф телъыжъэп, сигъа-шлэ кыпфэсэгъанэ»...

Сфэмылэжъу, хьаккыккы сыздищэгъэм яклэу силэгъум еслогъагъ: «Мы шъуигъунэгъу пшъашъэм бэ ыгъэшлэжъы-щтэп»... «Ар плэ хъуна шъу!» — Ахэмэд ыгъэшлэжъуагъ. «Къэху пэт... Щэрэ, боу ду-наир ины»... Етланэ шъыпкъэ, кыпигъэхъожъыгъ: «Тхьама-ккы ыжъагъэ мэузы»...

Тэккы тешлагъэу джыри ячылэ хьаккыккы тызэккы, сэ-лам кыккыным ыпэккы Ахэмэд кызылуидзыгъ: «Зыккы-фэбэгъон, ууда? Пшъашъэр цылэжъэп...»

Ньом сыгу егъугъ. Дунаир ины, хэти тэфэн!

Тыккыккы тыккыккы, къэлэ цы-пэба тыккызынэсыгъэр зыцы-

плэжым ньом зыккылэжъыгъ: «Вот я и приехала!.. — ылуи, тфэу зэтет унэу гъогубгъум клэлырытым лэ фишлыгъ. Етланэ, иккыжъызэ, кызыэри-локлыгъ: «Спасибо, сын, за компанио...» Ньом бэрэ сы-ккылыплъагъ. Члэхъапэу зы-фигъэзэгъэр сэлэжъуфэ.

Гупшысэу кысышъхъа-уагъэр есфыхы сшолыгуагъ, ау клэчлэгуу сыферикугъэп.

Кыккылэжъыккы мафэм ньор зычлэхъажъыгъэ унэм сымккыломэ мыхъунэу хуыгъэ. Рэхъат згъотыштыгъэп. Зэшлэ-ккы фэе лэф сапэ зэрилыым лыыр кыгъащтэщтыгъ.

Унэ члэхъажъыплэм ыпа-шъхьэ пхэнтлэклүмэ атетэу пхъэмбай кэлэжъуагъ. Сфэ-мыхъоу сиккы фаеу хуыгъэ. Нэбгырэ шъэныккы фэди-зэу зэхэтмэ аккыб зысшыгъ. Ащыц горэм кылуагъ: «А кто он? Такого знакомого у нее не было»...

Хьадэ нэгум сиккыплэныр сиджагъоми, мыщ дэжым зысфэлэжагъэп. Дунаир плэ-гъэми «Здравствуйте, матъ!» — «Спасибо, сын»... — зэлэжъэ.

Слэжъуыгъэр гъэшлэгъоны. Зэныбжыккы дэхагъэу хэ-лыгъэр зэккы кыгъотыжы-гъэм фэдэу нэгуф, нэшлэ-гу-шлуагъэр ынапэ клэлэ. «Зэккы-афэсэгъэу, пыи дэогъуи сшлэп. Шъупсау, шъушыл. Дунаир ины. Хэти тэфэн!» — ылорэм фэдагъ.

«Тян! — джы адыгабзэккы, — Тхьэм джэнэтыр кыует!» — тыгъуасэ дунаим хэплэ-жъыгъэм сэ фэсшугъэ.

ПЭНЭШЪУ Хьазрэт.

ВЕТЕРАНЫМ ИГУМЭКИ

«Хэгъэгур кыуухъумэзэ фэхыгъэ»

Шлэжэ тхылъым ухаплъэмэ, ипчъагъэу гъунэ имылэу мыщ фэдэ хэолъагъ: «**Пропал без вести**». Гушылэм пае, а зы нэ-ккыбгъом нэбгырэ тлоклым — тлоклырэ зырэмэ алъэкъуа-цлэхэр тетхагъэмэ, ахэм ащы-щэу нэбгырэ пшылкытлэ-пшыл-кыпллыр зыдэхуыгъэр амы-шлэу тхыгъэу ушылккы. Апэ-рэ мафэу а тхылъым сыха-плэу зезгъэжъагъэм кышце-гъэжъагъэу бэрэ сегупшысэу кыккыккы лэфым хэхъуа-гъэр кызыгурылон сымылэ-ккы. **Цыфэу заом лухъагъэр зыдэхуыгъэр умышлэу птхы-ныр, сыда ар кызыхэккы-кырэ?** А упчлэ, сэ кызы-рэсшлэшлэмыккы, упчлэ кы-зырыккыу шытэлп. Ащ хэху-хъагъэр пкъыгъо зыщыллэ на-

хыбэу кыплъытэн плъэккыщт.

Зэу шъэф зыхъамылыр, шъыпкъэм укыфэккыжымэ, зэоужыпкъэм тэрэзэу егупшы-сэхуэ: «Хэгъэгур кыуухъумэзэ фэхыгъэ» атхыжъыгъэмэ, фэ-хыгъэмэ япсэккы къатемыфэу, псаоу кэнагъэхэри афэрэзэ-ныгъэх.

Лъэшэу къэгъотыгъуай: «Зыдэхуыгъэр амышлэу ккы-дыгъэх» зылуагъэм зытырил-хъагъэр. Заом лухъагъэр зы-дэхуыгъэр умышлэу ккыдын ылыэккыщтэп, — ар телухъанч, — ар зыдэхуыгъэр гъэнэф-агъэба — аукагъэ, фэхыгъэ.

Заор зыуцужыгъэм илэс бэккы тешлэжъыгъэу тидзэккы-мэ ащыц Америкэм клуагъэу, негрэ горэм (заом хэлэжъагъэу) мыщ фэдэ упчлэ кырытыгъ:

— Сыда ащ фэдизэу шъуи-цыфыбэ заом зыккыхэккы-дагъэр?

— Заом кышъауккыгъэм инахыбэ зыдэхуыгъэр амы-шлэу ккыдыгъэ, — рилуагъ.

Упчлэ иджэуапэу зэхы-хыгъэр негрэм ыгъэшлагъэу иккыгъэ ыккы мырэуштыгъэу зэ-риложыгъ: «**Цыфыр бадзэп, зыдэхуыгъэр амышлэу ккы-дырэп**».

Гухэккы нахъ мышлэми, мы-жъосыным мыщ фэдэ тхыгъэ-хэр атеолъагъ: «**Могила не-известного солдата**». Ащ ычыллэклэ дэгъугъэ мырэ-уштыгъэу атегъэхъагъэмэ: «**Погиб, защищая Родину**».

Джащ фэдэ мы лэфым еплъы-ккыу фысылэр. Сиуси мы гу-пшысэхэм кыалыккылуагъ.

Заом имэшлэжэ хэккыдагъэх

*Лашэр ышты заом лухъагъэм,
Пый мэхъаджэп нэуцужыгъэм,
Пыищэр кытефи зафэу фэхыгъэм
Ихэуи ыбныи кыуухъумагъэх.
Пыим зыратэу гъэры зашылэжэп,
Мэхъагъэ кыахъуу кызыккылуагъэхэп,
Шъхъас фамышлэу пыим езуагъэх —
Лыхъуысэы бланэу ахэр фэхыгъэх.
«Зыдэхуыгъэр амышлэу ккыдыгъэх».
Заом имэшлэжэ хэккыдагъэм,
Ащ фэдэ нэпцыр тезытхагъэм, —
Ылуагъэр шъыпкъэу дырагъэштагъ.
Заом имэшлэжэ нэлуымыхъагъэм,
Заор зыфэдэр зэхэзымышлагъэм
Ащ фэдэ нэпцыр тезылуагъэм, —
Ылуагъэр шъыпкъэу дырагъэштагъ.
— Тыздэхуыгъэр амышлэу тыккыдыгъэн,*

*Зышлэн фэягъэм гъунэ кытлыфыгъэн.
Мэхъагъэ кытхафэу тыккызэккылуагъэн,
Пый мэхъаджэп гъэрэу зеттыгъэн:
Кытаоллагъэм гухэккы хэтэхы,
Ахэрэт Дунаим цызэхэтэхы:
«Зыдэхуыгъэр амышлэу»... кыттыралуагъ,
Мыхъуныр зылуагъэм дырагъэштагъ.
Тышыл Ахэрэт дунэ шлагъоу — тычыжъэп.
Мыхъуныр зылуагъэм ихэхыжъын,
Ылуагъэр Аллахэм фигъэгъужъын!
Зыдэхуыгъэр амышлэу ккыдыгъэхэп —
Апсэ емыблэжъэу пыим нэлухъагъэх!
Мэхъагъэ кыахъуу кызыккылуагъэхэп —
Заом имэшлэжэ хэккыдагъэх!
«Заом имэшлэжэ хэккыдагъэх!» —
Джауштыгъэ птхыжъыныр атефэщтыгъ.*

КЪЭЛЭКЪУТЭКЪО Бэчмыз.

Интернетым фэдэу кыккыырэмрэ зэрарымрэ

Интернетым кызыфимы-гъэфедэу непэ шылэр бэл. Зэ-рэдунаеу шызеккырэ кэбар-хэр, лэфыгъохэр, узгъэгумэ-ккырэ упчлэм иджэуап ащ инэккыбгъохэм, исайтхэм къа-щыбгъотыштых. Ау анахъ гъэшлэгъоныр, нахъыбэр, «кызыхэккыжыных» амы-лэжъыккырэ узэрэмылэжъоу, узэлуыккы узыцыздэгущы-лэн, ныбдэжъубэ кызы-щыбгъотын плъэккыщт нэ-ккыбгъохэр ары.

Сайтхэу «Зэдеджагъэхэр», «Зэдэгущылэхэрэр», «Аген-тыр», «Асыккы» зэккы ана-хыбэ зыщыцзлэжъэхэр арых. Сэри «кыккыжыных» зы-мылэжъыккырэ ясатырэ сы-хуэуагъэккы сенэгъуе. Шъып-ккыр плэжымэ, Интернетым инэккыбгъохэм гъэшлэгъоныбэ къащэху. Арэуштыгъэу сзыгъа-лорэм ышъхьэ кысхын.

Бэмышлэу зы электроннэ тхыгъэ кысфэккылуагъ, ащ итыгъэ адыгэ зэккыш куп сы-хъанэу сырагъэблагъэу. Ку-пым ыцлэ къеслорэп, ау пшгэ-рылэ шъхъалэу ялэм шъушыз-гъэгъозэн — уилэпкъ шлу-плэжъуныр, зэккы адыгъэр зэккыуцонхэм уфэбэнэныр. Купым лэшъхьэтетхэр, гимн, герб илэх. Упчлэу зытегушы-лэжъыккы, темэхэм ацлэхэр, зэ-дэгущылэжъухэр «кызылэ-пхынышъ», уаджэн плэжъыны-гъэлэжъыгъэ. Адыгабзэккы на-хыбэр зэфэтхэ.

Сигуапэу дэхэккырэ сэри сафэтхагъ, ау етланэ гуцэфэ лэхэр сшыхуэу сыублагъэ. Псынккыу кызыгурылуагъ

адыгэ ныбжыккы купыр ди-ным пылэ сектэу зэрэщытыр: гухъэ-гужэ хэлэу мэгушпы-сэх, матхэх, лъэпкъым ишэн-хабзэхэр ашлэжъыккыгъэху алыгъэш, зэо-банэ кыфэ-джэх. Купым хэтхэр зэлэмы-ккыжыны, афэтхэрэ пчъагъэхэм агу ащэфын, гупшысэ бзадж-хэр ашъхьэхэм кырагъэзтэ-джэнхэ алъэккыщт. Адыгэ ныбжыккыгъэр зэрэжъыккырэ, адыгагъэ зэрэтхэмылэжъыр зэдырагъаштыгъэу кыратхэ, ащ кыккыккы, лашэр тштэныш, тилэпкъ хабзэхэр кыдэтхы-жыных фаеу алыгъэ.

Сызэджагъэхэм уамыгъэ-щтэнэу шытэлп. Зэо-банэклэ, лашэккы културэр кыплэты-жыныр, нэмыккы цыф лъэпкъ ууккы, ныбжыккыгъэр гъо-гу тэрэ тешагъэхэ зэрэмыху-щтыр, ар гупшысэ тэрэзэу зэ-рэщымытыр ясшлэжъыгъэу шъхъаеу, кызыдырагъэшта-гъэн, ары паккыш, пэрыоху сафэжъоу кызыгурагъэлуагъ.

Укултурэ зыккыбгъэлэты-жыныр уфаемэ, нэмыккы шы-ккыбэ шы: апэ дэдэ уиыдэлэ-фыбэ, лъэпкъым илорлуатэ-хэр, илитературэ, итарих дэ-гъоу пшлэнхэ фае, тыдэ уккы-гъэм, уилэпкъ идахэ ябгъа-лоу уихабзэ кэуухъумэн фае.

Интернетым «уисыныр» гъэшлэгъоны, ау ащи уфэса-ккыны фае, шылэныгъэм ишы-пкъагъэ нэмыккы. Сыд фэдэрэ лэфыгъуи, Интернетри зэра-хэтэу, аккыл чъэпхыгъэккы уеккылэн фае.

ХЪАМЫКЪО
Нурмет.



Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкьырэр:
Адыгэ Республикэм
лэапкь ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилгэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыдэшыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыгъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутыи ИофхэмкIэ,
телерадиоэкътын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэоры-
шланI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыж ахьы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6156
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1343

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЪУР. ЮФО-м ия II-рз СПАРТАКИАД

Батырхэм щытхъур адэжь

Урысые Федерацием и Къыблэ шьолъыр иныбжы-
кIэхэм ятIонэрэу афызэхашгъэ спартакиадэр хы ШуцIэ
лушъом Iут псэуплэу Цукъом щыкIуагъ. Илээс 23-м зы-
ныбжь къемыхъугъэхэр атлетикэ онтэгъумкIэ зэнэкьо-
къугъэх.

Краснодар краим ихэшыпыкIыгъэ командэ апэрэ чы-
плэр спартакиадэм къыщыдихыгъ. Ростов хэкум испортс-
менхэр ятIонэрэ хъугъэх. Адыгэ Республикэм ибатырхэм
ящэнэрэ чыплэр къафагъэшъошагъ.

Яонтэгъугъэ елытыгъэу спортс-
менхэр куп зэфэшхъафхэм
ахэтхэу зэнэкьокъугъэх. Адыге-
им иллыкIохэм дышгъэ медали-
тIу къыдахыгъ. РСФСР-м изаслу-
женнэ тренерэу Хъуажь Мэ-
джыдэ ыгъэсэрэ Сергей Дери-
выр кт 105-м нэс къэзыщчэрэмэ
якуп хэтэу иухъазырыныгъэ
къыгъэлъэгъуагъ. ТлоштэгъукIэ
кт 325 (140+185) къыIэти, апэрэ
чыплэр къыфагъэшъошагъ. Уры-
сыем спортымкIэ имастер хъу-
нымкIэ шапхъэхэр ригъэкъугъэх.

Килограмми 105-м ехъу къэ-
зыщчэрэмэ якуп Игорь Вороно-
вым зыщиуплэкIугъ. Апэрэ
екIолIэгъум кт 165-рз, ятIонэрэм
кт 205-рз къыIэти, ащи дышгъэ
медалыр къыдихыгъ.

Аркадий Багдасарьян, кт 77-рз,
Евгений Иванцовым, кт 85-рз,

Бысыдж Тимур, кт 94-рз, ящэнэрэ
чыплэхэр спартакиадэм къыщы-
дахыгъэх.

ХагъэунэфыкIырэ чыплэхэр
къыдзыхыгъэхэр агъасэх тренер-
хэу Хъуажь Мэджыдэ, Виктор
Вороновым, Чэмбэхъу Анзор.

КЪЫБЛЭ ШЬОЛЪЫРЫМ
ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Медалищ
къэпхыныр
дэеп

Спартакиадэм ыуж Уры-
сыем и Къыблэ шьолъыр
ихъульфыгъэмэ атлетикэ
онтэгъумкIэ язэнэкьо-
къухэр Цукъо щызэхэ-

ГАНДБОЛ

Джэнчэтэм ишIэжь агъэлъапIэ

Адыгеим гандбол клуб
щызэхэщэгъэным
кIэщакIо фэхъугъэгъэ
Джэнчэтэ Султан къытхэ-
тыгъэмэ, жьоныгуаклэм
и 9-м илээс 61-рз хъу-
щтыгъэ. Игъонэмысэу
идунай зыхъожьыгъэ
С. Джэнчэтэм фэгъэхьы-
гъэ зэнэкьокъухэр Мые-
къуапэ гандболымкIэ
щыкIуагъэх.

КIэлэцIыкIу командэхэр зызе-
дешIэхэм апэрэ чыплэр мыекъуа-
пэмэ ахыгъ. Тольятти щыщ
пшгъашгъэхэр ятIонэрэ, Красно-
дар испортсменкэхэр ящэнэрэ
хъугъэх. Анахь дэгъоу ешIэгъэ
спортсменкэхэу Дувакина Ма-
рие, ШьэоцIыкIу Миланэ, Ирина
Семеновам, нэмыкIхэмэ хэу-
шгъафыкIыгъэ шIухафтынхэр
афашыгъэх. Мыекъопэ коман-
дэу Борис Кажариныр зипащэм



апэрэ чыплэр къызэрэдихыгъэм
фэшI фэгъушIуагъэх.

Джэнчэтэ Султан Iлахьылхэм
агъэнэфэгъэ кубокыр тренер
аныхь дэгъукIэ къыхахыгъэу

Краснодар къыкIыгъэ Игорь Са-
ранец фагъэшъошагъ.

Сурэтым итыр: Мыекъуапэ
икомандэу апэрэ чыплэр къы-
дзыхыгъэр.

«ИНТЕРРАЛИ-ШЪХЪАГУАЩЭ»

Рязань анахь лъэш

Адыгеим ипсыхъо чьэрхэм ащы-
зэнэкьокъугъэхэм, тикъушхъэ
дахэхэр зыльэгъугъэхэм гукъэ-
кIыж гъэшIэгъонхэр ялэхэу
ядэжхэм агъэзэжыгъэ.

Зэнэкьокъухэм афэгъэхыгъэ
тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» къы-
хэтыутытхы.

Сурэтыр спорт зэлукIэгъухэм
къащытырахыгъэ.



ДУНЭ
ФЕСТИВАЛЬХЭР

Къеблэгъэжь, «Налмэсыр!»

ТелефонкIэ къатыгъ.
Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Академи-
ческэ къэшъокIо ан-
самблэу «Налмэсыр»
Дунэе фестивалэу
США-м щыкIуагъэм хэ-
лэжъагъ. Ансамблэ
цIэрыIор гъогу тетэу
гушыIэгъу тыфэхъугъ
художественнэ пашэу,
Урысыем изаслуженнэ
артистэу, АР-м ина-
роднэ артистэу Къулэ
Мыхъамэт.

— Америкэм тызэрэщы-
Iагъэр тэрыкIэ гукъэкIыж
гъэшIэгъонэу щытышт. Фе-
стивалым хэлэжъагъэхэр
ятворчествэ нахьышIоу къы-
зрагъэлъэгъоштым пылты-
гъэх. Адыгеир зымышIэ-
щтыгъэхэм ащыщхэм таIу-
кIагъ, адыгэ шьуашэм ида-
хагъэ зэрагъэпшщтыр амы-
шIэу гушыIэгъу къытфэхъу-
гъэр макIэп. Тилгэпкь къа-
шъохэр агу рихыгъэх къэ-
сэлэкIэ икъунэп, — къыти-
Iуагъ М. Къулэм.

— Адыгэу США-м исхэм
шъуаIуагъа?

— Фестивалым тызэрэхэ-
лэжъагъэм дакIоу, США-м
щыпсэурэ тилгэпкъэгъухэм
таIуагъ, бысым къытфэ-
хъугъэх. Адыгэ Хасэу зэхэ-
щагъэм тырагъэблэгъагъ.
Теклоныгъэм ия 65-рз илээс
фэгъэхыгъэ мэфэкIхэр ти-
республикэ зэрэщыкIохэрэм
къыкIэупчIагъэхэри къахэ-
кIыгъэх. Тилгэпкъэгъухэм
тафэуджыгъ. Дунэе фестива-
лым изэхэщакIомэ, США-м
тызыгъэкIуагъэмэ тафэраз.

— Мыхъамэт, тирес-
публикэ шукъеблэгъэжь.
Шукъэсыжьмэ тызэIу-
кIэн, нахь игъэкIотыгъэу
шъуикъэбархэм тащы-
жъугъэгъозэн. Тигъэзет-
еджэмэ ацIэкIэ «Налмэ-
сым» сэлэм етэхыжьы.

— Тхъашъугъэпсэу.

ВОЛЕЙБОЛ

Юбилеим ипэгъокI

Адыгэ къэралыгъо уни-
верситетыр илээс 70-рз
зэрэхъурэм фэгъэхьы-
гъэ спорт зэнэкьокъу-
хэр Мыекъуапэ щэкIох.
Жьоныгуаклэм и 11 —
14-м волейбол коман-
дэхэр зэдешIэщтых.

Зэнэкьокъухэм ясудья
шхьалэу, Адыгэ къэралыгъо
университетым физкульту-
рэмрэ дзюдомеркIэ иинсти-
тут икафедрэ ипашэу, про-
фессорэу АщыбэкIо Мухъа-
мэд тызэрэщигъэгъозагъэу,
спорт зэлукIэгъухэр гъэшIэ-
гъонэу зэхашгъэх. Хагъэунэ-
фыкIырэ чыплэхэр къыдэ-
зыхырэ командэхэм бэрэс-
кэшхом афэгъушIоштых, шIу-
хъафтынхэр афашыщтых.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъа-
зырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.